ՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2,594 Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905, ՄԱՐՏ 24 — 6 ԱՊՐԻԼ 30 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ, 1323 — 24 ՄԱՐՏ 1321 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

بوزانتیون
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته، صاحب امتیاز ومدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه واداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سی نومرو ۲۳-۲۵

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆՈՅՆ ՎՐԱՅ

Թէև ամենքս ալ գիտենք թէ մարդուս մարմնոյն կազմը ամէն տեսակ ճակներու կազմուածքէն խառն է, սակայն և այնպէս իր արտաքին տեսքը նորէն պարզութիւն մը կ'յայտնէ, զի այդ խառն կազմուածքը կ'վերածուի երեք մեծ ու գլխաւոր մասերու, որք են գլուխ, իրան և անդամներ։ Շիտակն ըսելու համար անկարելի է որ մարդ չզարմանայ, չապշի ի տես այդ գլխաւոր գործարաններու չարքին և անոնց պաշտօններուն մէջ եղած սերտ կապակցութեան, կանոնաւորութեան, ներդաշնակութեան վրայ։

Գլուխն որ զգացողութեանց, խորհրդածութեանց կեդրոնն է մարդկային կազմուածքին, մարդկային գործարանաւորութեան ամէնէն բարձր մասը կ'կազմէ. ա՛ն է մարդուն քննիչն և զննիչը, ան է որ հեռուէն կ'գուշակէ ինչ որ օգտակար է կամ վնասակար, ան է վերջապէս որ մարդս կ'առաջնորդէ դէպ ի հոն, դէպ ի ա՛ն կէտը, այսինքն մարմնոյն պահպանութեանը։ Անով է որ մարդս կ'խորհի ինչ որ իրեն կ'վնասէ, անով է որ մարդս կ'փնտռէ ու կ'գտնէ և իրեն կ'յատկացնէ ինչ որ իր օգտին կ'ծառայէ, վերջապէս դարձեալ անով է որ մարդս իր զօրութիւնը կ'տարածէ, և այսպէսով կ'ըլլայ տէր և պետական ինչ որ իր բոլորտիքը կ'պատէ ու կ'գտնուի։

Մարդուս կեդրոնն ալ որ իրանն է, կը բովանդակէ սրտի, թոքերու պէս, լեարդի, փայծաղի, ստամոքսի, աղիքներու պէս, ցեղուկի, եւ երիկամունքի պէս կենաց ամենահարկաւոր անդամները։ Վերին անդամները, կամ տարբեր բառով ձեռքերը, կարող են չօշափել այս ու այն մարմիններն և իրենց անուանման ու անդադար շարժումներով կ'պահեն ու կ'պահպանեն գլուխն և իրանը։ Վերջապէս վարի անդամները կամ ոտքերն են մարդկային շէնքին հիմն ու անոր շարժման գլխաւոր գործիքներն որոնց երկայնութիւնը գրեթէ մարմնոյն կէսին համահաւասար է։

Եթէ հիմա մարդկային կազմուածքի ներքին կողմը մտնել ուզենք, ի՛նչ պիտի գտնենք։ Ինչպէս ամէն տեսակ շէնքերու մէջ, նոյնպէս ալ հոս, խորունկ, կարծր, տեսակ մը թանձր տաղձներու պիտի հանդիպինք, որոնց կազմախօսներն «ոսկոր» անունը տուած են։

Քիչ չատ մարդակազմութեան համառօտ գրքոյկներն իսկ թղթատողները գիտեն թէ ոսկորները զանազան ձևեր ունին. որ մէկը երկայն, որ մէկը լայն, որ մէկը գոգաձև և որ ի կարգին։ Օրինակի համար, ձեռքերու և ոտքերու ոսկորներն «երկար» են, մինչ կուրծքինը «լայն»։ Եթէ գլխուն ոսկորները քննելու ըլլանք, պիտի տեսնենք որ իրարու մէջ մտած են (տեսակ մը տուփ շինելու նման) և որուն մէջ ուղեղը կ'ապաստանի։ Ահա զանազան ոսկորներու միութիւնը կ'ըսուի «կմախք», որուն առաջին և գլխաւոր պաշտօնն է հիմն ըլլալ բոլոր միւս անդամներուն։ Ընդհանուր առմամբ, բոլոր ոսկորներուն զանազան կերպով իրարու հետ կապուելուն յօդաւորութիւն կ'ըսենք. ասոնք կա՛մ շարժական, կամ անշարժ և կամ կէս-շարժական կ'ըլլան։ Ոսկորներու յօդաւորութեան մասերը, ճիշդ ոսկորի նման, ճերմակ նիւթով մը փակուած են, որպէսզի ոսկորներն աւելի դիմացկուն, աւելի հաստատուն ըլլան և չմաշին։ Բայց Աստուած, մինակ այս միջոցներով չէ բաւականացեր, այլ և ոսկրային յօդուածներու կամ յօդաւորութեանց մէջ իւղի նման հեղուկով լեցուն քսակ մ'ալ դրած է որոց միջոցաւ աւելի դիւրաւ կը սահին ճիշդ այնպէս, ինչպէս ձիթաիւղը կ'ծառայէ մեքենաներու մէջ։ Հաստ եւ դիմացկուն չուեր, ոսկորներուն ծայրերը պինդօրէն փակած, յօդերու իրարմէ բաժանելուն արգելք կ'հանդիսանան։ Ոսկորներուն արտաքին երեսները մարմնոյն զանազան կողմերուն համեմատ տարբեր մեծութեամբ և ձեւով խումբ մը միսերով գոցուած են, որոց «մկան» անունը կուտան։ Ասոնք ամէն տեսակ շարժումներու ներգործական գործիքն ըլլալով ամենայն ընդունելեամբ ոսկորներուն ծայրերն փակած են։ Քննենք թէ ի՛նչ կ'ըլլայ ձեռուընիս գոցած ժամանակ։ Ձեռքերու եւ ... գաստատի ղնդերները կ'ծանրանան, կ'ուժովնան, հետևապէս աւելի կ'պզտիկնան։ Կրթութեամբ, այսինքն՝ մարմնամարզութեամբ այս ղնդերները կատարելութեան վիճակնին կ'առնան, կ'մեծնան և վերջապէս կ'ուժովնան և այն ժամանակ մորթին տակը կարծր և դուրս ելած մասեր կ'ձևացնեն. ընդհակառակը կ'տկարանան, կ'թուլնան, կ'պզտիկնան երբ անգործ մնան, ծոյլ ըլլան։ Այս մասին կրնայինք երկար ծանօթութիւններ ալ տալ, յենլով Ֆրէքրայի՝ Ենթէքծանիւ մէջ գրած երեսներ յօդուածներուն վրայ, բայց մեծ մասամբ նոյն այս էջերուն մէջ ուսուցիչներու կողմէ քանիցս գրուած ըլլալուն զանց կ'ընեմ։ Մկանունքներու, այսինքն ղնդերներու այսպէս պզտիկնալու որպիսութիւնն իրենց բնական և իսկական յատկութիւնները չեն միայն, այլ և ուրիշ գործիքներու ալ ազդեցութեամբ, որոց ջիղ անունը կուտան։ Ջիղերը զանազան ճերմակ թելեր են, որոցմէ ոմանք ուղղակի ուղեղէն կ'ծնին, ոմանք ալ ուրիշ կեդրոնէ, այն է՝ ողնածուծէն, որ ոսկորներու միջնորդութեամբը շինուած պահնոցի մը մէջ կ'պաշտպանուի։ Ոսկորներուն, ղնդերներուն, ջիղերուն, վերջապէս մարդկային գործարանաւորութեան բոլոր միւս մասերուն կեանքը մինակ արեան միջնորդութեամբն է որ կ'յարատեւէ, զի արիւնն է որ բոլոր այդ տարբեր գործիքներուն սնունդ պատրաստելով զանոնք կ'աճեցնէ, կ'զարգացնէ, կ'ուժովցնէ։ Մեր մարմնոյն մէջ գտնուած ամէն տեսակ հեղուկներուն աղբիւրն արիւնն է. լորձունք, մէզ, մաղձ, արտասուք և այլք ամենքն ալ արիւնէն են որ առաջ կուգան։ Արիւնն արդէն շնչերակ կոչուած զանազան խողովակներու միջոցաւ մարմնոյն ամէն մէկ անդամներուն մէջ կ'բաշխուի, և երակներուն խողովակներն ալ երթալով այնքան կ'պզտիկնան որ հազիւ մազի մը հաստութիւն կ'ունենան։

Սրտին ամէն մէկ զարնուածքը չափ մը նոր արիւն կ'մղէ երակներուն մէջ, և այս արիւնը զանազան անդամոց իբրև սնունդ ծառայելով կ'սպառի, հետևապէս իր սնուցիչ յատկութիւնը կ'կորսնցնէ, ջինջ և կարմրագոյն ըլլալու տեղ կ'սեւնայ. այս վիճակին մէջ արիւնը բոլորովին անյարմար գալով անդամներու սննդեանը, անպիտան հեղուկի մը կ'փոխուի և խումբ մը ուրիշ տեսակ երակներու միջոցաւ — որոնց կ'ըսուի պարզապէս երակ — կրկին սիրտ կ'վերադառնայ։ Սիրտն ի՛նչ կ'ընէ արդեօք այս անպիտանը, անմաքուր արիւնը. կրկին նոյն անդամներո՞ւն կ'ղրկէ. բայց ըսինք թէ այս արիւնն իր սնուցիչ յատկութիւնը կորսնցուցած է, հետեւապէս վնասակար է առողջութեան։ Ուստի դեռ անդամներուն չգացած, պէտք է որ արիւնն իր իսկական յատկութիւնը վստկի։ Ասոր համար քննենք թէ ի՛նչ կ'ըլլայ։ Երակներուն սև արիւնն այսինքն ապականած արիւնը, միջնորդութեամբ սրտի դէպ ի թոքերն երթալով հոն տարրաբանական երեւոյթ մը կ'կատարուի։ Օդը՝ որ միշտ թոքերուն մէջ կ'մտնէ շնչառութեան(*) միջոցաւ, ուղղակի ինքզինքը սեւ արեան դէմ կ'դնէ, որուն մէջ պահուըտած բնածխային թթուն չկըրնալով դիմանալ օդի՝ թթուածինին՝ դուրս կ'վտարէ զայն իրմէ և անոր տեղ օդի միջոցաւ եկած թթուածինը կ'առնէ և տարրաբանական աշխատութիւնով մը — որ պարզապէս բնախօսական կնճռոտ հարց մ'է և չարժեր գէթ թերթի մը մէջ երկարօրէն ծանօթութիւններ տալ — սեւ արիւնը կ'կարմրի, որով, ինչպէս ըսինք՝ յարմար կ'ըլլայ նորէն իբրև սնուցիչ հեղուկ ծառայելու։

Ֆրանսացի առողջաբան մը՝ Տքդ. Թէսբրօ այս կէտն աւելի պարզօրէն կ'բացատրէ որ ահաւասիկ. — «Դիցուք թէ քաղաքի մը կեդրոնն երկու աւազան գտնուի խումբ մը խողովակներով և այս երկու աւազաններուն միջնեղն ալ ջրհոր մը, աւազաններուն ամէն մէկ խողովակներն ալ քաղաքին ամէն մէկ տան հետ յարաբերութիւն ունենան։

Առաջին աւազանն իր խողովակները պիտի ծառայեցնէ քաղաքին մէջ գտնուած ամէն մէկ տուներուն և միանգամայն այս հեղուկին արտադրեալը դուրս ձգելու տեղ, ուրիշ ասոր համար յատկացուած ամանն մ'ըլլայ ուրիշ խումբ մը խողովակներու կից, որոնցմով ջուրն երկրորդ աւազանին մէջ մտնէ. բայց յայտնի է որ այս ջուրը ապականած է հետեւապէս չի կրնար քաղաքին մէջ գտնուող տուներու պէտքերուն ծառայել. ուստի գտնենք այս երկրորդ աւազանին քով խոշոր գործիք մը որ կարող ըլլայ միևնոյն տանն քիմիական զօրութեամբն ազդել այս ապականած ջուրին վրայ ու այսպէսով ապականած ջուրը մաքրուելէն վերջը, կրկին առաջին աւազանին մէջ մտնէ քաղաքին մէջ գտնուած տուներու պէտքերուն կրկին ծառայելու համար։

Ահա այսպէս, քաղաքին մէջ գտնուող տուներն են մարդկային մարմինն և անոր մէջ գտնուող զանազան գործարանները, որք կ'ընդունին սրտին արիւնը. երկրորդ աւազանին մտնող ապականուած ջուրն սեւ արիւնն է, որ իր սնուցիչ յատկութիւնը կորսնցուցած ըլլալով անպիտան կ'համարուի. ան կրկին սրտին մէջ կ'մտնէ թոքերուն մէջ երթալու համար, ուր կրկին քիմիական տեսակ մը գործողութեամբ իր բնական յատկութիւնը կ'ստանայ, ինչպէս որ այն ահագին մաքրիչ գործիքով կ'մաքրուի երրորդ աւազանին մէջ։

Առաջին աւազանն որ իր խողովակներով քաղաքին մէջ գտնուող ամէն մէկ տունին ջուրը կ'մատակարարէ, մարդուս սրտին կ'նմանի ճիշդ, և խողովակներն ալ սրտին կից եղող երակներուն, որոց պաշտօնն է մարդուս կազմուածքին ամէն մէկ խորշերն այսինքն բջիջին տանիլ արիւնը. հետեւաբար ապականած ջուրը մաքրող այն մեծ գործիքն ալ կ'նմանի թոքերուն՝ որոց պաշտօնն է սնուցիչ յատկութիւնը կորսնցնող արիւնը մաքրել։»

Մարդուս մարմինը գիտենք թէ մորթով գոցուած, պատսպարուած, պաշտպանուած է։ Գիտենք նաև թէ մորթ ըսուածը խումբ մը ջիղերով զարդարուած է և այս ու այն մարմիններու հետ յարաբերութիւն ունենալու, ինչպէս նաև քրտինքն ազատօրէն արտաշնչութեամբ դուրս վտարելու կ'ծառայէ։

*** Երբ բոլոր այս պաշտօններն ըստ կանոնի և պատշաճի կատարուին, մարդս, ա՛լ կրնայ հանգիստ և անդորր ապրիլ գէթ ֆիզիքապէս։ Անդին կայ իմացական կեանքը, հոգւոյ կեանքը, որ բոլորովին ազատ և տարբեր է ֆիզիքական կեանքէն։ Անով է որ մարդս կ'ըզգայ, կ'խօսի իր և իր բոլորտիքն եղող բոլոր մարմնոց վրայ, վերջապէս՝ անով է որ կ'կարողանայ իր գոյութիւնը պահել։

Ն. Տ. ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ

(*) Ամէն խմբագիր, ամէն յօդուածագիր, նոյն իսկ բժիշկ կամ բժշկական ուսանող յօդուածագիրներ իրենց գրած յօդուածներուն կամ լուրերուն մէջ respiration՝ շնչառութիւն կ'թարգմանեն։ Ասիկա բացարձակ սխալ մ'է։ Respirationը՝ շնչառութիւն թարգմանելու ենք, զի, ինչպէս գիտէք, ան երկու ժամանակ ունի, մին՝ inspiration=ներշնչութիւն, իսկ միւսը expiration=արտաշնչութիւն կամ արտաշնչում, և այսքան պարզ տեղեկութիւն մ'ունենալէ վերջ շնչառութիւնը՝ respirationի յատկացնել չիտակը խելքս չի հասնիր։

ԿԵԱՆՔԸ ՃԱՊՈՆԻ ՄԷՋ

Արդարեւ եթէ պատմութեան վրայ ակնարկ մը նետենք պահ մը, պիտի տեսնենք թէ կինը, այդ տկար ու անմեղ արարածը, նոյն իսկ տարիներ ու դարեր առաջ շատ մեծ ու կարեւոր դեր մ'ունեցած է մարդկային քաղաքակրթութեան և յառաջդիմութեան մէջ։ Անոր ազդեցութեան տակ ազնուացած են բարքերն ու գաղափարները, որոնք հետզհետէ աւելի կատարելագործելով մարդը, միևնոյն ատեն վառ պահած են ընտանեկան յարկն ու ընկերային կեանքը։ Այս մասին՝ Ճաբոն ալ բաւական բան կ'պարտի այդ սեռին։ Ճաբոնցի կիններն երկու դասակարգի կ'բաժնուին, — ստորին կամ բարձր։ Այս վերջիններն արեւմտեան կանանց յարգանք մը մատուցած ըլլալու համար եւրոպական զգեստ կ'հագնին. այդ տարազով իրենց ամուսիններուն շատ հաճելի կ'երեւին, և ամէն կերպով եւրոպացի կնոջ մ'առանձնաշնորհներն ստանալու իրաւունքը կ'ունենան։ Գալով ստորին դասակարգի կանանց, ասոնք սիրուն ու փոքր արարածներ են։ Փողոցներուն մէջ յաճախ կ'հանդիպիս ասոնց, որոնք գոյնզգոյն տարազներու մէջ պլլուած, աշխատութեան կ'երթան։ Այս դասակարգին պատկանողները եւրոպացիներուն ամէնէն հաճելի երեւցող կիններն են։ Գոյնով թուխ, փոքր ու սիրուն բերան մ'ունին, ուր ճեփ ճերմակ ակռաները մարգարիտներու նման շարուած կ'երեւին։ Երբեմն ամուսնացած աղջիկներ, իրենց ամուսիններնուն յորդորով՝ վայրագօրէն կ'սեւցնեն ակռաներնին։ Աչքերնին և յօնքերնին նեղ ու երկայն են, որով թերեւս քիչ մը տգեղ երեւին շատերուն։ Ճաբոնցի կինը շատ հոգ կ'տանի իր սեւ ու երկայն մազերուն, որոնք յորդի նշանաւոր ալ են։ Ասոնց մազերը շտկելը տեսակ մ'արհեստ է։ Ցատուկ, առաջուընէ պատրաստուած գեղերով, փունջերով և բաղադրութիւններով կ'ծեփեն, մինչեւ որ ուզած ձեւերնին տան անոնց։ Ցետոյ խոշոր սանտրերով և ասեղներով վեր կ'առնեն, ու այդ տրուած ձեւը չաբաթ մը կ'մնայ այդ վիճակին մէջ. չաբաթէ մը վերջ վերստին կ'լուացուին և միեւնոյն գործողութեան կ'ենթարկուին։ Առհասարակ ամէն ճաբոնցի կին գեղեցիկ ձեռքեր ու ոտքեր ունի։ Կոշտութիւն ըսուած բանը երբեք չունին. իրենց ամէն շարժումին մէջ նրբութիւն և փափկութիւն մը կ'նշմարուի։ Ինչպէս ըսինք քիչ մը վերը, ստորին դասակարգի պատկանողներն և կամ աւելի հասարակ կիները շատ աւելի հաճելի կը թուին օտարին աչքին և նոյնքան աւելի կ'հետաքրքրեն զինքը. սակայն երբ ասոնք աղտոտութեան մէջ գտնուին, իրենց ամէն մէկ յատկութիւնները կ'կորսնցնեն։ Այսու հանդերձ ճաբոնցի կինը բնականէն մաքուր է, և այնքան նախանձախնդիր է այդ մասին որ, երբ դաշտին մէջ աշխատող ոեւէ կին կամ աղջիկ մը նշմարէ թէ դուն որ իր հողին և ցեխին մէջ աշխատիլը կ'դիտես, յանկարծ կ'սկսի շիկնիլ ամօթէն։ Գալով աղջիկներուն՝ ասոնք ա՛լ աւելի սիրուն ու պարկեշտ են։ Մր. Սլէյդըն սապէս կ'ըսէ. «[illegible]»

Ճաբոնցի կինը՝ ընտանեկան կեանքէն զատ, ընկերական շրջանակին մէջն ալ կարեւոր դեր մ'ունի։ Անգլիացիները կ'սիրեն, իր տղոցն ամէն մէկ խաղալիկներն ինք կ'հնարէ. սրագ վազելու մէջ վարպետ է, չմոռնանք ըսելու թէ որչափ որ իր շըրջագետը ներէ։ Կարդալ, գրել ու հաշուել պէտք եղածէն աւելի գիտէ. յանկարծ խօսակցութեան մէջ կ'նետուի և գեղեցիկ ու խորհրդալից գաղափարներով էրիկ մարդէ մ'աւելի ճարտարօրէն կ'վիճաբանի։ Օտարական մը գտածին պէս սրճարան (թէյարան) մը կ'տանի, ու քաղաքին ամէն մէկ սովորութիւնները կ'սորվեցնէ անոր։ Ճաբոնցի կինը կ'խորհի թէ համբուրելն աշխարհիս ամէնէն զարմանալի սովորութիւններէն մէկն է, և արդէն ճաբոնցիք զիրար երբեք չեն համբուրեր։ Իրիկուան դէմ գործէն վերջ արդուզարդերնին կ'ընեն, կ'հագուին և երկայն գաւազաններու ծայրը ճապոնական լապտերներ կախած փողոց կ'ելլեն։ Մետաքսի խշրտուքներուն ու չորժուող հովահարներու աղմուկին մէջ լուսնի լուսով կամ լուսազարդ երկնքին տակ տաճար կ'մտնեն, ուր մեծղի չաստուածներ սոսկալի դէմքերով իրենց կ'սպասեն։ Քուրմին՝ դրամի կտոր մը նետելով կ'աղօթեն ու քիչ մը վերջը վերստին փողոց կ'ելնան։ Ճաբոնցի կինը կիթառը դաշնակէն աւելի կատարելագործած է։ Մութը կոխելէն վերջ ոեւէ ժամանակ կրնաս լսել փողոցին մէջ այդ նուագին անուշ թրթռումներն, որոնք ա՛լ աւելի փայլ մը կուտան սրճարաններու զուարթութեանց։ Ճաբոնցիք շատ կ'սիրեն զուարթութիւնն և նուագը. երգչուհիք (Geisha) միշտ անպակաս են սրճարաններէն։ Այս վերջինները սիրուն փոքր արարածներ են, որոնք երգելով՝ կիթառին կ'ընկերակցին։ Ասոնք իրենց ներկուած դէմքով ու չքեղ արդուզարդներով շատ դիւրաւ կ'ճանչցուին դուրսը։ Կանանց ծխելու սովորութիւնը Ճաբոնի մէջ ալ չատոնց կ'տիրէ արդէն։ Ճաբոնցի կինը կեանքին մինչեւ վերջին օրն անդադար կ'ծխէ։ Մանկամարդ աղջիկէն մինչեւ ծեր պառաւը, հարուստէն աղքատը, ամենքն ալ ծխողներ կ'կրեն հետերնին։ Եւ սակայն որքան ալ ան ինքզինքն հաճոյքի ու խրախճանութեանց մէջ գտնէ, պահ մը վերջ իր հանապազօրեայ պարտականութեանց առջեւ ամէն ինչ կ'մոռնայ։ Պարտաճանաչ է այդ կինը, միշտ, ամենուրեք, թէ՛ ընտանեկան և թէ՛ ընկերական շրջանակին մէջ։ Որքան հաճոյքը, նոյնքան ալ աշխատութիւնը կ'սիրէ. ամէն բանի ժամանակ յատկացուցած է։

Վերջացնելէ առաջ չմոռնանք ըսելու թէ Ճաբոնցիք՝ թէ՛ այր և թէ՛ կին, փոխադարձ յարգանք մը կ'տածեն իրարու։ Այրը կ'պատուէ իր ամուսինը, վստահ ըլլալով թէ այդչափ և թերեւս տակէ ա՛լ աւելի կ'պատուուի անկէ։ Սէր ու յարգանք կ'տիրէ միշտ այդ ընտանեկան յարկին ներքեւ, ուր այնքան չուտ կ'կազմուի մանկան նկարագիրն և այնքան խաղաղօրէն կ'սահին կեանքի անուշ ժամերը։

Ա. Ց. ՊԱՌԱՒԵԱՆ

ՀԱՐՍՏԱՆԱԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ՝ ՀՐԱՒԷՐ

Կարեւոր գիւտի մը.— Գիւտն ինչպէս ընելու է.— Իմաստուն խրատներ.— Ինչ որ չ'գտնուիր.— Ազնիւ դիրք մը ... ըլլալու.— Տուն և ընտանիքին համար.

Գրեթէ ամէն մարդ կ'փափաքի հարստանալու, և կամ իր եկամուտներն աւելցնելու, միայն թէ ասոր միջոցը կամ ուղին չեն կրնար գտնել կամ ըմբռնել։ Ոմանք տարիներով գիշեր ցերեկ կ'աշխատին, ուրիշներ վիճակահանութեան վրայ կ'դնեն յոյսերնին, և ոմանք ալ անխոստովանելի ու պատժապարտ միջոցներու կ'դիմեն։ Հարստութեան անձկացող անձինք չուտով պիտի հասնէին իրենց սեւեռուն նպատակին եթէ ժամանակնիս յարմար գիւտ մ'ընէին, այսինքն զգալի պէտք մը գոհացնելու միջոցը գտնէին։ Բայց տարակոյս չկայ որ մարդ մէկ օրէն միւսը գիւտ մ'ընել փափաքելով ալ գիւտ չի կրնար ընել. ասոր մեթոտ կայ. պէտք է պատրաստուիլ գիւտ մ'ընելու. որոշել թէ այս ինչ բանին համար գիւտ մը պիտի ընէ, և այդ ալ օգտակար պիտի ըլլայ հրապարակին և պիտի գոհացնէ ընդհանրական պէտք մը։ Այս կարեւոր կանոնին չհետեւողները չեն յաջողիր։ Ձեն կրնար հնարել այնպիսի բան մը զոր ունենալ կ'բաղձայ Մարդկութիւնն և պատրաստ է լիաբուռն վճարել հնարողին։ Ահա նոր հրատարակուած 34 երեսէ բաղկացեալ գրքոյկ մը կ'բանայ գիւտ մ'ընելով հարստանալ ուզողներուն այս դժուարութիւնը. տետրակին անունն է «Հարստանալու ուղեցոյց 472 խնդիրներ և դրամի աղբիւրներ, հնարիչներու համար». հեղինակն է Հիւկօ Մրչէլ, նախկին ճարտարագէտ—երկրաչափ Պերլինի Մենաշնորհի դիւանատան։ Արդարեւ, շատ մարդասէր երկրաչափ մը, որ իր չահը կ'զոհէ հանրութեան չահուն, զի ինչպէս պիտի տեսնուի քիչ ետքը, գիւտերու մեծաքանակ պաշար մը կ'ներկայացնէ ընդհանուրին, զոր լուծողը տարակոյս չկայ թէ միլիոնատէր կրնայ ըլլալ։ Այս տետրակին յառաջաբանին մէջ հեղինակը կ'գրէ.—«Ծանօթ իրողութիւն մ'է թէ մենաշնորհ ստանալու համար ներկայացուած կամ մենաշնորհ առած գիւտերու հնարիչները մեծ մասամբ իրենց

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՐԿԻՐ (36)

ԺԶ.

Մր. Ուօլսթըն յանձն առաւ անտաղձները պատրաստել, իսկ Տկն. Ջերմաթ, Տկն. Ուօլսթըն և Աննա մտաւուրն զարդարանքները պատրաստեցին իրենց ճաշակին համեմատ։

Այս գործողութիւնները մինչև Հոկտեմբեր 15 տեւեցին։ Ճիշդ այն օրն ալ Լիճօրն վերադարձած պիտի ըլլար, բայց եթէ տեղւոյն հեռաւորութեան պատճառաւ պատահէր որ մէկ քանի օր ուշանայ, մտահոգ պիտի չըլլային։ Անհամբեր պիտի ըլլային, այո՛, ինչպէս որ սկսած էին ըլլալ արդէն, վերադարձի ատենը մօտեցած ըլլալուն։

Մինչև ամսուն 19, թնդանօթի ոեւէ հարուած լսուած չէր. Ճէք, մինչև Բրոսբէքդ—Հըլի բարձունքն ելաւ, յետոյ անկէ Ցուօտվըէպ հրուանդանն անցաւ։ Զո՛ւր աշխատութիւն. ծովն ամայի էր ամբողջովին։ Ամսոյն 27ին, նոյն հետազօտութիւնը տեղի ունեցաւ, բայց դարձեալ առանց արդիւնքի։ Այն ատեն ահա մտահոգութիւնը ծայր տուաւ ընտանիքին մէջ։

—Բայց տեսնենք, կ'կրկնէր Մ. Ջէրմաթ, տասնըհինգ օր, երեք չաբաթ ալ եթէ անցնի, նշանակելի յապաղում մը չի նկատուիր, հեռաւորութիւնը մտքերնիդ բերէ՛ք անգամ մը։

—Ցետոյ գիտե՞նք որ Լիճօրն որոշուած ժամանակին Անգլիայէն մեկնած է, կ'աւելցնէր Մր. Ուօլսթըն։

Մինչ այս, մինչ այն, հետազօտութիւնը տեղի կ'ունենար կանոնաւորապէս կղզւոյն թէ՛ հիւսիսի թէ՛ արեւելքի կողմէ։ Օրը մէկ քանի անգամ, հեռադիտակով կ'քննէին հորիզոնն և կ'զննէին զայն։ Բայց դարձեալ, Լիճօրն չէր երեւնար։

Վերջապէս Նոյեմբեր 7ին, Բրոսբէքդ—Հըլ կատարուած հետազօտութենէ մը ետքն որուն մասնակցած էին ամենքն ալ, որոշում տրուեցաւ թէ Լիճօրն չէր մեկնած Անգլիայէն հետեւաբար անօգուտ էր յոյս ընել որ վերադարձած կ'ըլլայ։ Ի զուր հորիզոնը խուզարկեցին ամէն կողմէն. այդ պահուն, բլուրին վրայ, ամենքն ալ լուռ էին և նոյն երկիւղը, նոյն յուսահատութիւնն եկեր պաշարեր էր զանոնք հաւասարապէս։

ԺԷ

Գիշեր էր, սեւ սև երկինքով մը։ Երբեմն երբեմն կայծակ մը կ'շողար թանձր ամպերուն մէջ և որոտումի ձայներ լսելի կ'ըլլային հեռուէն։ Այդ միջոցին է որ հորիզոնը կ'լուսաւորուէր պահ մը և կարելի կ'ըլլար ծովը զանազանել երկինքէն, այնքան մօտ կ'երեւնային անոնք իրարու խառնուրդին մէջ։

Երկու հոգի կ'խօսակցէին ցած ձայնով, մեծ առագաստանաւի մը ետեւի կողմը նստած։ Ասոնցմէ մին ղեկը թեւին տակ առած էր և նաւին ուղղութիւն կուտար։ Քառասուն տարեկանի մօտ մարդ մ'էր, հուժկու և մարմնեղ նաւաստի մը որ երբեք յուսահատիլ, յոգնիլ չէր գիտցած իր ամբողջ կեանքին մէջ։ Անգլիացի էր այս նաւաստին և կ'կոչուէր Պլօք, Ճօն Պլօք։ Միւսը, ... տարեկան կար և ծովու վրայ ապրած մարդու կերպարանք չունէր։

Առագաստանաւուն մէջ այս երկուքէն զատ կային դեռ մէկ քանի ուրիշներ որոնք թիավարելէ յոգնած ասդին անդին փռուեր պառկեր էին. մէջերնին հինգ տարու տղայ մ'ալ կար որ կուլար մօրն երեսն ի վեր։

Քիչ մ'աւելի անդին, նաւուն առաջակողմը, կայմին տակ ուրիշ երկու հոգիներ ալ կային, ձեռք ձեռքի նստած անշարժ, անխօսուն, տխուր մտածումներու ենթարկուած և հազիւ տեսնելով զիրար մթութեան մէջ։ Երբեմն գլուխներ կ'բարձրանային նաւուն մէջէն և յետոյ դարձեալ կ'անհետանային։ Տարիքոտ նաւաստին կ'ըսէր երիտասարդին.

—Մայրամուտի ատեն հորիզոնը քննեցի ես, ո՛չ մէկ նաւ, ո՛չ մէկ ցամաք կար տեսանելի... բայց այս գիշեր չտեսնուածը վաղը մէջտեղ կ'ելլէ, ծովուն գաղտնիքն է այս...

=Բայց պէտք է որ քառասունըութը ժամը չանցած տեղ մը ցամաք ելլենք, կ'ըսէր երիտասարդը. հակառակ պարագային մենք ո՛չ ոք կրնայ ապրիլ։

—Ճիշդ է, բայց ո՞ւր է ցամաքը.

=Գոնէ հով ալ չկայ որ քիչ մ'աւելի արագ ճամբորդենք...

—Այնպէս է, կ'երեւայ որ հովը Ատլանտեանի կամ Խաղաղականի հետ կ'զուարճանայ այսօր... այնքան հով չկայ հոս որ դրօշս անգամ չլեցաւ... Այո՛, փոթորիկ մը պէտք է որպէսզի չուտով հասնինք ուզած տեղերնիս։

=Կամ թէ չուտով խեղդուինք, Պլօք։

—Զէ, մի՛ ըսեր, մի՛ դեռ այս խեղճերը։

Երկու խօսակիցները մէկ քանի վայրկեան լուռ մնացին. պզտիկ ալիքներ կուգային բաղխիլ նաւուն, խուլ ձայնով մը։

=Նաւապետնի՞ս ինչ եղաւ, հարցուց երիտասարդը։

—Հարրի Կո՞ւլը, բարի մարդը, չատ աղէկ չէ, պատասխանեց Ճօն Պլօք։ Գէշ կերպով վիրաւորեցին խեղճն և երբ կը մտածեմ որ իր սիրած սպաներէն մին է որ գրգռեց այդ թշուառականները։

=Անպիտանը, կ'գոչէր երիտասարդը ձեռքերը պրկելով. բայց նաւապետին վէրքը դուն էիր կապողը, այնպէս չէ՞ Պլօք։

—Ճիշդ է և երբ նաւուն մէջ պատսպարեցի զայն գլխուն վրայ պաղ ջուրի կոմպրեսներ դնելով, կրցաւ խօսիլ հետս. օ՛հ, որքան տկար էր ձայնը։ «Շնորհակալ եմ, Պլօք,» ըսաւ ինծի, իբրև թէ շնորհակալ ըլլալու պարտականութիւն մ'ունենար—«Երկիրը մօ՞տ է, Պլօք, հարցուց ինծի.» — հեռուն ըլլալու չէ, պատասխանեցի։

Նաւաստին ինքնիրենը կ'չարունակէր հիմա.

=Երկի՛րը, երկի՛րը, ա՛հ, մեր թշնամիները կրցան ճամբէն չեղեցնել մեզ, մէկ քանի հարիւր մղոն հեռու տարած ըլլալու են, մեզ այս նաւուն մէջ մինակ ձգելէ առաջ։

Երիտասարդն ոտքի ելեր էր և ականջ տալով.

—Բան մը չլսեցի՞ր, Պլօք, հարցուց։

=Ոչի՛նչ, ոչի՛նչ, պատասխանեց նաւաստին։

Երիտասարդը լռեց և ծալլապատիկ նստաւ դարձեալ։

Մէկ միջոցին, ներկաներէն մին ելաւ նստաւ նաւուն եզերքն և յուսահատական շեշտով մը գոչեց.

—Շատ գոհ պիտի մնայի եթէ ալիք մը գար և ծովուն տակը տանէր մեզ... Ի՞նչ կեանք է այս, եթէ վաղը պաշարնիս հատնի, անօթութենէ պիտի մեռնինք։

=Վա՞ղը ըսիք Մր. Ուօլսթըն, եթէ նաւերնիս ընկղմէր, վաղը չի մնար ա՛լ, պատասխանեց նաւաստին։

—Ճօն Պլօքը աղէկ խօսեցաւ, ընդմիջեց նաւաստիին քով նստող երիտասարդը, պէտք չէ՛ յուսահատիլ, Ճէյմս. վտանգները շատ են մեր դէմ բայց ապաւինինք Աստուծոյ որ գիտէ ամէն բան կարգադրել. իր ձեռքը մեր վրայ է միշտ, չկարծենք որ ետ քաշած է զայն։

Նոյն վայրկեանին, ուրիշ նաւորդ մը, երեսունի մօտ, ոտքի ելաւ և նաւաստիին մօտենալով.

—Պլօք, ըսաւ, մեր խեղճ նաւապետը վիրաւորուելէն ի վեր, դուն ես որ կ'առաջնորդես նաւը, ուրեմն քու ձեռքդ է կեանքերնիս, յոյս մ'ունի՞ս, ըսէ...

=Ի՛նչպէս չէ, պատասխանեց նաւաստին... եթէ հովը զօրանայ ապահով եղէք որ պիտի մօտենանք ցամաքին։

—Ո՞ր ցամաքին, յարեց նաւորդը տխուր ակնարկ մը նետելով խաւարակուռ ծովուն վրայ։

=Ի՛նչ ըսել է ո՛ր ցամաքին, գոչեց նաւաստին... հարկաւ տեղ մը կայ ուր պիտի հլլենք... եթէ Ամերիկըն ես ըլլայի, ասդին անդին մէկ քանի երկոտասնեակ կղզեակներ կ'ստեղծէի հիմակ այս վայրկեանիս...

—Այդքանը չենք պահանջեր Աստուծմէն, մէկ հատը կ'բաւէ մեզի.

=Իրաւ է, ըսաւ Ճօն Պլօք, հարկաւ մօտերնիս կղզի մը կայ, քիչ մը համբերել գիտնանք։

—Բայց ո՞ր կողմն ենք կղզիին, Պլօք։

=Ճշդիւ չեմ գիտեր, ութն օր, ութը գիշեր նաւուն մէջ բանտարկուած մնացինք առանց գիտնալու թէ ո՛ր կողմ կ'երթանք...

—Իրաւ է, Ճօն Պլօք, բաւական տեղ ճամբորդած ըլլալու ենք առանց գիտնալու... բայց դէպի ո՞ւր արդեօք...

=Զգիտեմ, եռակայմ նաւը դէպի Խաղաղական գնա՞ց, չգնա՞ց, ամէն բան անծանօթ է ինծի։ Ըմբոստութեան օրը, Մատակասքարի մօտերն էինք, բայց անկէ ի վեր արեւմուտքէն կ'փչէ հովը, թերեւս մինչև Ս. Պօղոսի կղզիները քշեց տարաւ մեզ, հարիւր մղոն հեռաւորութեամբ տեղ մը։

—Անանկ տեղ մը ուր է՛ն զազրելի վայրենիները կան, յարեց Ճէյմս Ուօլսթըն։ Թողէք որ մեզ լքող վայրենիները նուազ զազրելի չէին միւսներէն։

=Ինչ որ գիտեմ սա է թէ Պօռիսթ, այդ թշուառական մարդը, փոխեց Ֆլակի ուղղութիւնն և գնաց անհետացաւ անանկ ծովերու վրայ ուր վախ չունի պատժուելէ և ուր կարող է հրոսակութիւն ընել իր ընկերներով։ Բայց հիմա մեզի կարեւոր եղող բանը կղզի մը հանդիպելնիս է, աւելի տեղ մը վերջապէս, ինչ կ'ուզէ ըլլայ... որսալով, ձուկ բռնելով սնունդնիս կ'ապահովենք... ինչո՞ւ համար մեր ձեռքին տակ ինկած կղզին չկրնանք տրգաւորել, Լէնտըրէի արկածեալներն ի՞նչպէս կրցան ընել, մենք ալ չունի՞նք միթէ զօրաւոր բազուկներ, քիչ մը խելք քիչ մը յարատեւութիւն։

—Անշուշտ, մենք ալ կրնանք աշխատիլ, պատասխանեց Ճէյմս Ուօլսթըն, բայց այդ արկածեալները շատ նպաստաւորութեան Լէնտըրէն, նաւուն մէջ եղածներուն տիրացան, առանց բան մ'ունինք մենք...

(Շար.)

այդ գիւտերէն չահ ըրած չեն, այլ՝ դրամի և ժամանակի մեծ կորուստ, զորս կարելի եղած չէ փոխարինել, և ասոր գլխաւոր պատճառն ալ սա է որ այդ կարգի հնարիչք իրենց գիւտերն անյաջողութեան մատնող պատճառներն ի նկատ չառնելով, միայն իրենց նախասիրութեան հետեւած և ըստ այնմ զգաղած, իրենց ներքին ուրախութիւն պատճառող գաղափարներով օրօրուած և համրութեան անտարբերութեններն չեն վախցած։

«Փորձառուները չատ լաւ գիտեն թէ գիւտի մը ձեռնարկելու ատեն ուղիղ ընտրութիւնը միայն ապահովութիւն կուտայ դրամական ապագայ յոյսերու իրականացման. ուստի հնարիչ մը, իր գիւտին սկսելէ առաջ, պէտք է ըսէ ինքնիրեն. «ի՞նչ գիւտ պիտի ընեմ», և ապա՝ «ինչպէս պիտի հնարեմ»։

«Հնարիչն իր ասպարէզին մէջ գտնուած խնդիրներէն այնպիսի գիւտի մը համար աչխատելու է որ չատ չահ կ'խոստանայ, զի ամէն գիւտ չահ չի բերեր, թէև այնպէս կ'կարծուի։

«Ամէնէն մեծ խնդիրներու մէջ, ինչպէս է ընկալուր օդապարիկի մը գիւտը, այնպիսի հնարիչներ գործի սկսելու են որ ասոր անհրաժեշտ ծախքերուն կրնան տոկալ կամ զանոնք հայթայթել։ Օրինակները չատ են այնպիսի հանճարեղ հնարիչներու որք իրենց գիւտերուն գործադրութեան համար պէտք եղած դրամը չունենալնուն՝ թչուառութեան մէջ մեռած են։ Թէպէտ այսպիսի դժուարին խնդիրներ լուծող հնարիչը կ'փառաւորուի, բայց այդ փառքը ամէն անգամ դրամական հատուցում մը չընծայեր իրեն։ Մինչդեռ աւելի աննշան գիւտ մը չատ օգտակար կ'ըլլայ իրեն, մանաւանդ երբ այդ գիւտ ճարտարապետութեան այնպիսի ճիւղի մը վերաբերի, որուն մէջ մրցում սկսած ըլլայ. զի այն պարագային, համեմատաբար նուազ կարեւոր գիւտն իսկ չատ չահաբեր կրնայ ըլլալ իրեն, որովհետեւ ատիկա րէքլամի պատճառ մ'է նաեւ։» Գրքոյկին հեղինակը պաչտօնի և ասպարէզներու կարգադրութեամբ բաժնած է իր խնդիրները, որոց ընդհանուրին թիւն է, ինչպէս ըսինք, 472. ասոնց մէջէն պատահաբար կ'առնենք մէկ քանին, ցուցնելու համար թէ քաղաքակրթութիւնը դեռ որչափ կարեւոր գիւտերու պէտք ունի։ Զոր օրինակ.

Տաչեղէ և գործարաններու յաւելուածոյքէն կամ աւելորդներէն անասնոց կեր պատրաստելու հնարք մը։

Այրած կերակուրներուն անախորժ հոտն ու հոտն հեռացնելու միջոցը։

Ջուան մը, որ ամուր ըլլայ և ծովն ինկած ատեն ջուրին երեսը մնայ։

Գործիք մը, որով երկաթուղիներու մեքենավարները կարենան մշուշի ատեն տեսնել հեռուէն թէ գիծը բա՞ց է թէ գոց։

Գործիք մը որ մոլին ըլլալուն պէս ծանուցանէ հրդեհին գոյութիւնը։

Գործիք մը որով կարելի ըլլայ գնտախաղ (պիլեառտ) սովրիլ։

Գործիք մը որ կարենայ չարժել թատերական ներկայացման բեմին վրայ սաւառնիլ ուզող դերասանուհիներուն թռչուածները։

Օդապարիկներն ուղղուած կողմն յառաջ մղելու գործիք մը, չոգենաւերու անիւներուն պէս։

Օդապարիկէ տարբեր ձեւով իրապէս գործածելի օդանաւ մը։

Ինքնիրմէ վառող սիկառ կամ սիկառէթ։

Անպտուխ լուցկի չինելու հնարք մը։

Լուսաթափանց կերպասէ զգեստ մը, զոր կրողը պատչգամին, երդիքին վրայ կամ պարտէզին մէջ գտնուած ատեն կարենայ առանց քաչուելու «արեւու լոգանք» ընել։

Հանքածխահատ մեքենայ մը, որ կարենայ ածխահանքերու գործաւորներուն տեղը բռնել։

Կանանց գլխարկները չարունակ ամուր և ձեւաւոր բռնող ասեղ մը։

Հաւկիթներուն թարմութեան աստիճանը ցուցնող գործիք մը։

Շապիկի կոճակ մը որ օձիքի գործածութեան ատեն չկտրի և չծռի։

Լուցկիի պահարան մը, որուն մէջէն լուցկին առնուած պահուն ինքնին վառի։

Առանձին պայտ մը։

Արեւու ջերմութեամբ եռացող չոգւոյ կաթսայ մը։

Զրահի հաստ տախտակները ծակելու կարող ռումբի անմիջական պատրաստութեան յարմար պողպատ մը։

Փողոցներն յատակելու քարերը քառակուսելու մեքենայ մը։

Կառախումբն առանց կանգ առնելու կայարաններէն ճամբորդ ընդունելու և ճամբորդ հանելու մեքենայ մը։

Ձեռագիր մը կամ պատկեր մը հեռագրաթելին միջոցաւ այլուր հաղորդելու գործիք մը։

Դաչտային բնական օդ արտադրելու գործիք մը։

Կաանելի, այսինքն չկոտրելիք հայելի մը։

Ինքնիրեն գոցուող հովանոց մը։

Մժեղնիքէ պաչտպանող վրան մը։

Հաւեղէնները փետտելու գործիք մը։

Վառարաններուն ծուխն արգիլող հնարք մը։

Ամրան տաք եղանակին տուներուն կամ սենեակներուն օդը զովացնող մեքենայ մը։

Արուեստական փայտ չինելու միջոցը։

Ծովուն տեղատուութեան ու մակընթացութեան չարժումներէն յառաջ եկած ոյժն գործածելի ընելու մեքենայ մը։

Օղին այժմը կառք վարելու հնարք մը։

Ելեկտրական ալիքներու միջոցաւ հեռուէն նաւերուն ուղղութիւնը փոխելու գործիք մը։

Արեւու ճառագայթներուն ջերմութեամբ բարձրագիր մեծ ժամացոյցներն ինքնին լարելու հնարք մը։

Նաւերու ընդհարման ատեն իրարու կողերուն մէջ մանելն արգիլող հնարք մը։

Փոխադրելի բեռներուն ծանրութիւնն ու տարածութիւնը նուազեցնելու մեքենայ մը։

Զգիտեմ, համրեցի՞ք, քանի՞ եղաւ. բայց 472 հասնելու համար դեռ չատ կան այսպիսի նիւթեր հնարիչներուն համար։ Ընթերցողն եթէ գիւտ մ'ընելու փափաք ունի, մեր այս ցուցուցածներէն ալ կրնայ ընտրել հատ մը և հարստանալ, եթէ յաջողի։ ՊՍՐՃ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՄԱՐՈՔ, ԳԵՐՄԱՆԻԱ, ՖՐԱՆՍԱ

(«Թայմզ»ի Խմբագրականը, Մարտ 31.)

«Վիեննայի Ֆրեմտէնպլաթը, որ պաչտօնական յարաբերութեան մէջ է Աւստրիոյ Կառավարութեան հետ, այս օրերս նշանաւոր յօդուած մ'ըրաւ իր ռազմական զգացումներէն, հաչակելով թէ «Մարոքի «խնդրոյն վրայ Կոմս Պիւլովի ճառը պիտի «աւելցնէ ամենուստ զգացուած համա«կրանքը Վիլհէլմ Կայսեր դէպ ի Դանճէր «ուղեւորութեան նկատմամբ. և Ֆրանսա «գոհ պիտի ըլլայ որ Կայսրն արդարացի և «խաղաղասէր բաղձանքներ միայն կ'տածէ»։ Երբ այսպէս կ'խօսի Վիեննայի կառավարական թերթը, ա՛լ ժամանակ է որ Մարոքի խնդրոյն աւելի ուղղապէս չահակից ազգեր բացորոչ խօսին։— Ֆրեմտէնպլաթ այդ զարմանալի կերպիւ անտեղի հաստատածը գրած պահուն կ'երեւի թէ տակաւին չէր իմացած որ Դանճէրի անգլ. գործակատարին հրաման տրուած էր գերման կայսեր հոն այցելած պահուն ինք Ճիպրալթար գտնուելու՝ դիմաւորելու համար Ալեքսանդրա Թագուհին, և արդարեւ մեկնած էր ֆրանսական մօրաճաւով մը և Վիքթորիա էնտ Ալպէրթ զբօսանաւը գացած էր մեր Թագուհին ողջունելու։ Ուրախ ենք որ գերման կայսեր ի Դանճէր այցելութեան առթիւ մեր դիտաւորութիւններուն ու սկզբունքներուն այս կերպ նշանակալից հաչակումը սխալ չէ հասկցուած ի Վիեննա։ Վստահ ենք որ ուրիչ չահակից Տէրութիւններ ալ առով հասկցած պիտի ըլլան թէ ի՛նչ է այս մասին մեր դիրքը Ֆրանսայի և Գերմանիոյ հանդէպ։ Մեք հաստատապէս հաւատարիմ կ'մնանք այն պայմանագրին զոր 1904 Ապրիլին կնքեցինք Ֆրանսայի հետ, ի մասին Հիւսիսային Ափրիկէի, ի մասին նաեւ Մարոքի, ուստի և պիտի օգնենք Ֆրանսայի, և պիտի դիւրացնենք Մարոքի մէջ իր ստանձնած գործը։ Անգլիոյ ժողովուրդն ահագին կարեւորութիւն ընծայեց Ֆրանսայի հետ մեր այն սիրալիր համաձայնութեան որուն մէկ մասը կ'կազմէ նաեւ Հիւսիսային Ափրիկէի սոյն խնդիրը։ Եւ ինչ որ պատահեցաւ անցեալ տարիէն ի վեր՝ ամրացուց Անգլիացիներուն համոզումը թէ անգլեւֆրանսական համաձայնութիւնն յօժ գոհացուցիչ կարգադրութիւն մ'է, որ աչխարհի խաղաղութեան հզօր պատուարներէն մին հանդիսացած է անկէ ի վեր։ Որոչուեցաւ որ անգլիական և ֆրանսական նաւատորմերն այս ամառ այցելեն իրարու, և Անգլիացիք սրտովին ուրախ եղան իմանալով որ նաեւ այս կերպիւ պիտի չեչտուի սերտ բարեկամութիւնն որ հաստատուեցաւ Մանչի դիմացի կողմի իրենց դրացիներուն հետ։ Մեր կողմէ յօժ սիրալիր ընդունելութիւն մը կ'պատրաստուի ֆրանսական նաւատորմին։ Վիեննայի մէջ անանկ կարծեր են թէ մեք Ֆրանսան մինակ պիտի թողունք եղեր Գերմանիոյ հետ իր այս խնդրոյն մէջ։ Անանկ մտածողները չատ տգէտ ըլլալու են մեր դիւանագիտական պատմութեան և մեր ազգին հիմնական տրամադրութեան։ Եթէ արդէն չհասկցան այդ կարծիքին սխալ ըլլալը, մեր կողմէ բան մը պակաս պիտի չթողունք՝ չուտով հասկցնելու համար թէ Ֆրանսայի հետ մեր յարաբերութիւնն այնպէս չենք ըմբռներ մեք։

«Ֆրանսայի Մամուլին բանիմաց և գիտակից օրկաններուն ուղղամիտ և բարեկիրթ լեզուն հաճելի հակապատկեր մը կը կազմէ «լաւատեղեակ» գերման լրագիրներուն ողորմելի փաստաբանութիւններուն դէմ։ Կայսրն իր Պրէմէնի ճառով հաչակած էր թէ Հօհէնձօլլըրնեան Տան ապագայ համաչխարհային Տէրութիւնը (World-Empire) բարոյական բարձր հիման մը վրայ հաստատուած պիտի ըլլայ, և անսայթաք ընթանալով արդարութեան, ուղղութեան և ճշմարտութեան ճանապարհներուն մէջէն, ամէն ազգաց սէրն ու վստահութիւնը պիտի չահի՜ Վիլհէլմ Բ. այսպէս խօսեցաւ՝ դէպ ի Դանճէր ճամբայ ելնելէն քիչ յառաջ։ Իսկ գերման լրագրաց մէջ աւելի հակառակ լեզու մը կ'տեսնենք հիմա։ Կեղծ ու պատիր հնարքներով կ'աչխատին պակսութիւն մը գտնել ֆրանսական դաշին մէջ ի մասին Մարոքի։ Կ'նմանին այն ամենայնախօս փաստաբանին որ հասկնալով թէ պաչտպանելիք կէտ մը չունի՝ կ'ջանայ ձեւակերպական թերութիւններ նըչմարել հակառակորդին դաշին մէջ։ Ֆրանսացիք կ'յայտարարեն թէ երբ իրենք Մարոքի մասին ծանօթ կարգադրութիւնները կ'կնքէին՝ Գերմանիա ամէն ինչ իմացաւ, ամէն բան իրեն հաղորդուեցաւ, այն ատեն ինչո՞ւ լռեց և հիմա դատախազ կը կանգնի։ Աւելին կայ։ Գերմանիա ո՛չ միայն իմացաւ, այլ և քանիցս յայտարարեց թէ այն համաձայնութիւնը չի դպչիր իր չահերուն։ Այսօր պաչտօնապէս ապացուցուած է որ Գերմանիա 1904ի գարնան իր հիմնական ընթացքը բացատրեց Մարոքի Էմիրին և չահակից Տէրութիւններուն, և Մարոքի վերաբերեալ կարգադրութիւնները պաչտօնապէս հաղորդուեցան Գերմանիոյ՝ Անգլիոյ կողմէ, եթէ ոչ նաեւ Ֆրանսայի կողմէ, և Գերմանիա ընդունեց զայն իբրեւ հիմ պաչտօնական բանակցութեան մը, որ յանգեցաւ միջազգային պարտաւորիչ համաձայնութեան մը։ Եւ Գերմանիա, հաւանելով հանրային պարտուց խնդրոյն վրայ Խտիվին հանած հրամանագրոյն (որ այն ատեն ամբողջովին հրատարակուեցաւ լրագրաց մէջ), ճանչցած եղաւ յիչեալ համաձայնութիւնը, որուն հատուածներէն մին կ'կազմէ այն։ «Լաւատեղեակ» գերման մամուլն հիմակ ելեր է ուրիչ բան մը կ'գրէ նոյնչափ անտեղի, երբ թէ Մարոքի համաձայնութեան մասին Մ. Տէլքասէին խօսիլը գերման դեսպանն Ռատոլին իչխանին, և Պերլինի ֆրանսական դեսպանին խօսիլը գերման արտաքին գործոց պաչտօնատան՝ կարեւորութիւն չունին եղեր, որովհետեւ այն ատեն Գերմանիա ստորագրութիւն չէ տուեր թէ ինքն ալ կ'ընդունի եղած կարգադրութիւնը։ Խնդիրն այն է որ Գերմանիա տեղեկացաւ, և առարկութիւն չհանեց։ Եթէ տանկ բան մը մեզ պատէր, մեր չընդունած կարգադրութեան դէմ անմիջապէս կ'բողոքէինք։ Եւ երբ մտածենք թէ ո՛րչափ աննշան է գերման վաճառականութիւնը Մարոքի մէջ, ինչպէս թուանչաններով ցուցած ենք մեր այսօրուան թիւով, և երբ յիչենք թէ Ֆրանսա միշտ պատրաստակամ երեւցած է ամէն ապահովութիւն տալու ի պաչտպանութիւն գերման առեւտրական չահերուն ի Մարոք, կ'հասկնանք որ խնդիր հանելու առիթ չկայ, բաւական է որ Գերմանիա համակերպի այն համոզման յայտարարութեան մը ձեռք բերելու դիւանագիտական օրինաւոր ճամբով։»

*** «Թայմզ»ի Բերլինեան Թղթակիցն հետեւեալը կ'հեռագրէ Մարտ 30 թուով. — Ռայխսթագի երէկուան նստին մէջ Կոմս Պիւլովի խօսած ճառն աղօտ լոյս մը միայն սփռեց Մարոքի գերման մթամած քաղաքականութեան վրայ։ Այսուհանդերձ, մէկ կէտ մը կայ Վարչապետին ճառին մէջ որ կատարելապէս հասկնալի էր և զոր նոյն ինքն Կոմս Պիւլով չեչտեց, այսինքն թէ՝ Գերմանիա ուղղակի բանակցութեանց պիտի մտնէ Մարոքի Էմիրին հետ, ինչ որ բացորոչապէս կ'նչանակէ թէ Գերմանիա չպիտի բանակցի Ֆրանսայի հետ։ Եթէ Գերմանիա, տեղեկանալով անգլեւֆրանսական համաձայնութեան պայմաններուն, Ֆրանսայէն ուզեր Մ. Տէլքասէի տրուած բացատրութիւններէն աւելի մանրամասն տեղեկութիւն մը, անչուչտ Ֆրանսա չպիտի մերժէր։ Բայց Գերմանիա ոչ միայն առարկութիւն մը չըրաւ այն ատեն, այլ և այնպէս ձեւացուց թէ անգլեւֆրանսական համաձայնութիւնն ոչ մէկ կերպով կ'դպչէր գերման չահերուն։ Եւ սակայն երկու չաբաթ առաջ գերման Մամուլը՝ անչուչտ դրդուած՝ սկսաւ տարբեր լեզու մը գործածել, և հոն ծագում առաւ լրագրական այնպիսի վիճաբանութիւն մը, որ սովորաբար դրական եզրակացութեան մը չի յանգիր, և որ սակայն երկու կողմերն ալ կ'գրգռէ։ Կոմս Պիւլովի դիտողութիւնները, մանաւանդ մասնաւոր այս պահուս գերման կայսեր այցելութիւնն ի Դանճէր, մէկ բառով՝ Մարոքի ներկայ գերման քաղաքականութիւնն ոչ—բարեկամական թուոյ մը կ'նչանակէ հանդէպ Ֆրանսայի. և մինակ Ֆրանսայի ալ չէ։ Երբ ասկէ առաջ կ'հեռագրէի թէ Գերմանիոյ բռնած արդի քաղաքականութիւնն ստորագրուած մ'էր նաեւ Անգլիոյ ուղղուած, չէի գիտեր թէ Ֆրանսայէն դուրս ալ, մասնաւորաբար ռուսական չրջանակներուն մէջ միեւնոյն կարծիքը կ'տիրէր։ Շատ խօս «ռուս դիւանագէտ» մը յայտարարեր է գերմանացի լրագրողի մը թէ Վիլհէլմ կայսրն Ասիացւոց և Ափրիկէցւոց բարեկամն ըլլալ կ'աչխատի։ Արդէն գերման վեհապետն Ասիացւոց բարեկամի դիրքին տիրացաւ և հիմա ալ կ'ուզէ նոյն բանն ընել Մարոքի։ Ռուս դիւանագէտը կ'եզրակացնէ թէ այս կերպով գերման կայսրը մեծ ազդեցութիւն պիտի չահի ոչ—քրիստոնեայ աչխարհին մէջ, ինչ որ Անգլիոյ դէմ մղուելիք պատերազմի մը պարագային թանկագին աչակցութիւն մը պիտի ըլլայ իրեն։ Շատ պարզ է որ, եթէ Անգլիան և անգլեւֆրանսական համաձայնութիւնը գոյութիւն չունենային, այսօր Ֆրանսա՝ իր ռուս զինակցին տկարացման հետեւանքով ինքզինքը միս մինակ պիտի գտնէր Գերմանիոյ դէմ, ինչպէս Գերմանիա բոլորովին առանձին է։ Վիլհէլմ Բ. երբեք չպիտի ներէ Անգլիոյ, այն քաղաքական ուղղութեան համար, որով մերձեցում մը յառաջ բերաւ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջև, մերձեցում մը որ կրնայ դեռ ուրիչ բաներու ծնունդ տալ։ Երրեակ Զինակցութիւնը անդամալոյծ եղած է. իսկ Ռուսիոյ խօսքն անգամ չեն ըներ այս պահուս. հետեւաբար Գերմանիա բոլորովին առանձին է, չրջապատուած այնպիսի թչնամական ընթացքներէ որոց սկզբնապատճառը նորէն ինքն է սակայն։ Եւ ան Բոզէի Թղթակիցը առաջինն ըլլալով արձագանգ տուաւ Վիլհէլմ Բ.ի փութկոտ այցելութեան հետեւանքին, ըսելով. «Մ. Սէն Ռընէ Դայանտիէ Մարտ 11էն ի վեր կ'սպասէ իր ներկայացուցած ծրագրի պատասխանին, մինչդեռ Ֆէսի Երեւելեաց Խորհուրդը սպասեց որ Էմիրը Դանճէր երթայ։ Հետեւաբար Ֆրանսայի պատուիրակը կորսնցուց իր կարեւորութիւնը և այնքան անձկութեամբ սպասուած պատասխանը դեռ երկար ատեն չպիտի ստացուի։» Թէ Վիլհէլմ կայսրը աչակցութեամբ կոմս Պիւլովի պիտի յաջողի՞ անգլեւֆրանսական համաձայնութիւնը խախտել, ատիկա կախում ունի Անգլիոյ և Ֆրանսայի բռնելիք ընթացքէն։ Առ այժմ երեւոյթները այնպէս ցոյց կուտան թէ գերման դիւանագիտական ճարտարութիւնը հիչդ հակառակ արդիւնք մը յառաջ պիտի բերէ։ Այսօրուան Մաթէն իրաւամբ դիտել կուտայ թէ «եթէ գերման կառավարութեան և գերման մամուլին նպատակն է Ֆրանսայի չահերն ու քաղաքականութիւնն աւելի սերտիւ կցել Անգլիոյ չահուն ու քաղաքականութեան, այն ատեն դժգոհութեան տեղի չմնար։» Անգլիոյ և Ֆրանսայի նաւատորմերուն մօտակայ տեսակցութիւնն և այն պարագան՝ թէ Մարոքի անգլ. գործակատարը ֆրանսական մարտանաւով մը Ճիպրալթարի ջուրերը պիտի այցելէ, բոլորովին ապահովիչ երաչխաւորութիւններ չեն թէ երկու բարեկամ Տէրութիւնները ներքին զօրաւոր կապով մը միացած են։ Անգլիա և Ֆրանսա երբ համաձայնութեամբ գործեն, Գերմանիայէն վախնալիք կէտ մը չեն ունենար գրեթէ։ Բաց ասոր կ'յուսանք թէ Անգլիացիք աղէկ պիտի հասկնան որ երբ գերման դիւանագիտութիւնը յաղթանակ տանի Մարոքի ֆրանսական քաղաքականութեան վրայ, Անգլիա ալ Ֆրանսայի չափ ատոր ազդեցութիւնը պիտի կրէ, ո՛չ միայն անգլեւֆրանսական համաձայնութեան պայմաններուն տեսակէտով, այլ և անոր համար որ, ինչպէս ռուս դիւանագէտը ցոյց տուեր է, զօրացուցած պիտի ըլլայ Գերմանիոյ ազդեցութիւնը՝ ոչ—քրիստոնեայ աչխարհին մէջ։

ԳԵՐՄԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՄԱՐՈՔ. — Անգլիացի վաճառական մը հետեւեալ երկտողը ուղղած է Թայմզի. — Կոմս Պիւլով Ռայխսթագին մէջ յայտարարեց թէ Մարոքի գերման առեւտրական չահերը «չատ կարեւոր» են։ Ճի՞շդ է արդեօք ասիկա։ Առնենք Դանճէրը, և մեր տեղեկութիւնները քաղելով հիւպատոսական վերջին վիճակագրութիւններէն (1904 Դեկտ. 30ի) տեսնենք գերման վաճառականութեան արժէքը։ Անգլիա 1898—1902ի չրջանին արտածեր է 83,622 ոսկերլինի ապրանք և ներածեր է՝ 185,492 ոսկերլին։ Իսկ 1903ին՝ 132,706 ոսկերլինի արտածում, և 206,246 ոսկերլինի ներածում ունեցած է։ Ֆրանսա 1898—1902 ունեցած է 26,259 ոսկերլինի արտածում և 99,176 ոսկերլինի ներածում. 1903ին ունեցած է 49,968 ոսկերլինի արտածում և 120,098 ոսկերլինի ներածում։ Գալով Գերմանիոյ, սա հազիւ 13,138 ոսկերլինի արտածում ունի 1898—1902 չրջանին և 44,499 ոսկերլինի ալ ներածում. իսկ 1903ին ունեցած է միայն 8000 ոսկերլինի արտածում և 37,345 ներածում։ Լառաչի մէջ գերմանական արտածումները կ'հասնին 2,597 ոսկերլինի և ներածումները՝ 22,234 ոսկերլինի, հետեւաբար այդ նաւահանգստին գերման ներածումները պելճիքականներուն կէսէն ալ քիչ են։ Իսկ Դէզտւանի մէջ Գերմանացիք այնքան չատ ներածում ու արտածում ունին, որքան Իտալացիք ոճ ունին իրենց երկրին մէջ, — այսինքն բնաւ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋԸ. — Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Մուգտէնի առումն ահագին տպաւորութիւն գործեց Պերլինի մէջ։ Գերմանական բոլոր թերթերը մանրամասն տեղեկութիւններ հրատարակեցին Ճափոնցւոց ռազմագիտական յառաջածին վրայ, որով առին Մուգտէնը։ Այս ծրագիրը պատրաստած էր Զօր. Քոտամա եւ Մարքիզ Օեամա հաւանութիւն յայտնած էր։ Գերման զօրավար Ֆօն Հօյլ հետեւեալը կ'գրէ Ճափոնցւոց տարած փառաւոր յաղթանակին վրայ. «Մեծ զարմանք կը պատճառէ Ճափոնցւոց այս յաղթանակը։ Արտակարգ երեւոյթ մ'է այս և անօրինակ՝ պատերազմներու պատմութեան մէջ։ Մարդ կ'չփոթի կ'մնայ թէ ինչ բանի վրայ զարմանայ աւելի. Ճափոնցւոց հանճարեղ յառաջածի՞ն թէ այն պաչտօնեալց ճշդութեան և արագութեան վրայ որով ռազմագիտական այս յառաջածին ի գործ դրուեցաւ ամենամանրամասն կերպով։ Նպատակս չէ խօսիլ Դեղին վտանգի խնդրին վրայ որ չատ ջուր կ'վերցնէ. բայց կրնամ ըսել թէ բնութեան բոլոր օրէնքներուն հակառակ կ'ըլլար, եթէ այդքան հոգեկան հզօր ոյժի տէր և կատարելապէս ինքն իրեն գիտակից ազգ մը օգտակարապէս չգործածէր իր անսպառելի ոյժերն և զանոնք չչահագործէր իր կղզիներէն դուրս։ Միայն սա կարելի է հարցնել ներկայ պարագային թէ ճափոնցի մեծ ազգն ինչ ուղղութեամբ կ'գործածէ եռանդի և հոգեկան բարեմասնութիւններու իր առատ պաչարը։ Ամէն պարագայի մէջ սակայն Եւրոպա սորվելու է մեծ կարեւորութիւն ընծայել Ճափոնի, որուն վրայ մեք ջերմամարմանքով կ'նայէինք մեր քաղաքակրթութեան բարձրութենէն, և դեռ տարի մը առաջ նոյնքան գաղափար ունէին Ճափոնցւոց վրայ, որքան գաղափար ունինք Հրատի բնակիչներուն վրայ։»

*** Ֆրանսացի հռչակաւոր լրագրող Մ. Քլէմանսօ հետեւեալը կ'գրէ Օրօրի մէջ. — «Հիմա Մ. Արեւելքի մէջ վերջնապէս կոտրուեցաւ Ռուսաց ոյժը։ Ռուսք ազդեցութիւն կ'գործէին իրենց զինուորական ոյժին վրայ գոյացած գաղափարով։ Ռուսաց զինուորական ոյժին նչանակն էր Փորթ Արթուր։ Ռուսք բարոյապէս ալ ազդեցութիւն կ'գործէին Չինացւոց վրայ, զի իրենց ձեռքն էր չինական հին մայրաքաղաքը Մուգտէն, որ Չինացւոց համար սուրբ քաղաք է, քանի որ հոն են Կայսերական դամբանները։ Ճափոնցիք որպէս զի փճացնէին Ռուսաց զինուորական ազդեցութիւնը, պէտք էր գրաւէին Փորթ Արթուրը, զոր ըրին. իսկ որպէս զի փճացնեն Չինացւոց վախկոտ հնազանդութիւնն և երկիւղածութիւնը Ռուսաց իչխանութեան առջեւ, Ճափոնցիները պէտք է դուրս քչէին Ռուսերը Մուգտէնէն և զայն վերադարձնէին Չինացիներուն։ Ճափոնցիք զայս ալ ըրին, որով Ռուսաց պարտութիւնը կատարեալ եղաւ։ Ճափոնցիք Մուգտէնի ճակատամարտին մէջ կրկնեցին անցեալ տարուան իրենց ռազմագիտական յառաջածը, որ էր պաչարողական չարժում ի գործ դնել լեռներուն մէջէն և սպառնալ Ռուսաց նահանջի գծին։»

ՌՈՒՍԻՈՅ ՊԱՀԵՍՏԻ ՈՍԿԵԴՐԱՄԸ. — Ռուսիոյ դրամական վիճակը քննադատող ծանօթ մասնագէտ Մր. Լիւսիէն Ուոլֆ՝ հետեւեալ նոր տողերը կ'ուղղէ Թայմզի Խմբագրութեան. «Ռուս ելմտական նախարար Մ. Քաքօվցէվ ցոյց կուտայ ինչ որ ես ուրացած չէի բնաւ — որ Ռուսիա իրապէս պահեստի ոսկեդրամ ունի Պետական Գանձարանի նկուղներուն մէջ։ Բայց տակաւին Մ. Քաքօվցէվի տալիք լուսաբանութեանց պէտք ունինք, պահեստի դրամին ճիչդ քանակութիւնը պաչտօնապէս հասկնալու համար։ Չեմ ուզեր կասկածի ենթարկել Մ. Քաքօվցէվի ճչմարտախօսութիւնը, բայց հարկադրուած եմ դիտել տալու որ իր տուած տեղեկութիւնները չեն կրնար ապահովցնել բոլոր անոնք որ ինձ նման կ'կասկածին պահեստի ոսկեդրամին իսկական արժէքին վրայ։ Թայմզի մէջ հրատարակուած Գործակալութեանց հեռագիրներուն համաձայն, Մ. Քաքօվցէվ կ'ըսէ թէ Ռուսիոյ ներկայ պահեստի ոսկեդրամին հաչիւը հետեւեալն է. — 883 միլիոն ռուպլի Գանձատան և Պետական Դրամատան մէջ. 120 միլիոն ռուպլի՝ պահ դրուած Լոնտոնի ու Բարիզի մէջ. 320 միլիոն ի պահ դրուած Բարիզի ու Պերլինի մէջ։ Հետեւաբար պահեստի գումարն է, առանց հաչուելու չրջաբերութեան մէջ գտնուած ոսկեդրամը, 1 միլիառ 328 միլիոն. իր ունեցածն էր Յունուար 1ին մէկ միլիառ 239 միլիոն, որով 3 ամսուան մէջ 89 միլիոն ռուպլի երեւութական յաւելում մը եղած է ոսկեդրամին վրայ։ Բայց այս յաւելումը բոլորովին խաբուսիկ բան մ'է, որովհետեւ հաչուին մէջ դըրուած չէ Գերմանիայէն անցեալ Յունուարին փոխ առնուած $231\frac{1}{2}$ միլիոն ռուպլին. այս փոխառութեան վերջին մասնավճարը դեռ անցեալ չաբաթ օր տրուեցաւ Ռուսիոյ։ Հետեւաբար, նոյն ինքն Մ. Քաքօվցէվի հաչուով, երեք ամսուան մէջ պահեստի ոսկեդրամէն պակսած է $142\frac{1}{2}$ միլիոն ռուպլի։ Բաց ասոր, չահեկանութենէ զուրկ չէ տեղեկանալ թէ նոյն ինքն Ռուսիոյ Պետական Դրամատան հաչուով Յունուարէն Մարտի վերջ թղթադրամի չրջաբերութիւնը 900 միլիոնէն 970 միլիոնի բարձրացած է։ 1904 ին ալ 270 միլիոն ռուպլի աւելցած էր թղթադրամը, պատերազմի պատճառով։ Չեմ կարծեր թէ այս պերճախօս թուանչաններուն վրայ խորհրդածութեան պէտք ըլլայ։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐՈՒ ԲԱԽՈՒՄ. — Սփէնսըրի թղթակիցը Մարտ 31 թուով կ'հեռագրէ Ճիպրալթարէն. — Գերման զրահապատ յածանաւը՝ Ֆրէտրիխ Քարլ նաւահանգիստ մտած պահուն բախեցաւ անգլիական զրահաւոր՝ Բրէնս Ծօրճի։ Բաբեխտաբար մեծ վտանգ մը յառաջ չեկաւ, միայն Բրէնս Ծօրճի զրահները ճզմուեցան. սուզակներ ծովն իջեցուեցան յառաջ եկած վնասն ստուգելու համար։

*** Մարտ 31, կէս գիշեր. — Բրէնս Ծօրճ զրահաւորը սկսաւ ջուր առնել, որով աւազան մօտեցուցին զայն։

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆ Ի ԼԵՀԱՍՏԱՆ. — Վարչաւայէն կ'հեռագրեն առ Թայմզ. — Այստեղ ստոյգ տեղեկութիւն ստացանք թէ Գերմանիոյ ազդեցութեամբն էր որ Ռուս կառավարութիւնն որոչեց ո՛ եւ է առանձնաչնորհում չտալ Լեհերէնի ուսուցման համար։ Երբ Մարտ 22ին Նովոյէ Վրէմիա հաւաստեց թէ Նախարարաց Մասնաժողովին մեծամասնութիւնը լեզուական դիւրութիւններ ընծայելու կուսակից էր, Պերլինի և Բեդերսպուրկի միջեւ կարգ մը հեռագիրներ փոխանակուեցան. գերման կառավարութիւնը խիստ ազդուօրէն բողոքեց այդ տեսակ կարգադրութեան մը դէմ. որովհետեւ Գերմանիա կ'վախնար որ Բօզէնի դաստիարակչական գործը ատկնուլ վրայ կ'ըլլայ, քանի որ ցարդ Բօզէնի վարժարանները բացարձակապէս Գերմանացիներուն ձեռքը կ'գտնուին և Լեհերուն արգիլուած է ո՛ եւ է ազգային կրթական հաստատութիւն ունենալ հոն։ Արդարեւ, Արեւելեան Բրուսիոյ մէջ գտնուող Լեհերն այս տեսակէտով չատ աւելի աննախանձելի վիճակ մ'ունին քան Ռուսական Լեհաստանի բնակիչները։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Բէօյ գաւառի (Մուսուլ) գայմագամ անուանուեցաւ Տալանը գիւղախմբին միւտիր Խալիլ Սամի էֆ.։ Թօքատի նախադատ ատենի ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ Օսմանիյէի նախադատ ատենի Պատժ. ճիւղին նախագահ Հասան Ֆէհմի էֆ., որուն յաջորդեց Միւրէֆթէի նախադատ ատենի ընդհ. դատախազի օգնական Ապտուլլահ Խալիս էֆէնտի։ Միւրէֆթէի նախադատ ատենի ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ՝ Վէզիրէի նախադատ ատենի ընդհ. դատախազի օգնական Եահեա Սէզայի էֆ., որուն յաջորդեց Կայս. Իրաւագիտական վարժարանի ընթացաւարտ Իպրահիմ Ռահմի էֆ.։

ՌՈՒՄԵԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Լիվըրբուլի Իսլամ հասարակութեան պետ Ապտուլլահ Գուիլեամ էֆ.ի հետ Սէրէզի մէջ տեսակցութիւն մ'ունեցեր է Լէվանդ Հերալտի թղթակիցը, որ հետեւեալ կերպով կը պատմէ այս տեսակցութիւնը. — «Կեդրոնական սրահին մէջ մէկը նստած էր սեղանին առջեւ. յիսուն տարու մէկն է, նիհար, չիկամորուս, երազուն աչուրներով. երկար տեսակ մը րըտէնկօթ հագած է, ճերմակ փաթթոց մը դրած է գլխուն, և ուչադիր ծռած է թուղթի կտորի մը վրայ, զոր անընդհատ արագութեամբ մը կ'լեցնէ. պանդոկապետը կ'մօտենայ, և կ'ըսէ ինծի զանիկա ցոյց տալով.

«— Ապտուլլահ Գուիլեամ էֆ.ն է։

«Այն ատեն յիչատակներս միտքս կ'բերեմ, և կ'յիչեմ որ այս մարդն իր վրայ խօսեցնել կուտայ տասն տարիէ ի վեր, և չատ անգամ թերթերու մէջ կարդացած եմ Թուրքիա ըրած ճամբորդութիւններուն պատմութիւնը։ Առիթն յարմար սեպելով կ'մօտենամ Լիվըրբուլի Իսլամ Ընկերութեան (Mahommedan Society of Liverpool) պետին։» Գուիլեամ էֆ. հետեւեալ յայտարարութիւնները կ'ընէ. — «Երկար տեւեց Ռումելիի մէջ կատարած ճամբորդութիւնս, զոր կատարեցի զաւկիս Ահմետի և Վեհ. ԿԱՅՍԵՐ թիկնապահ հազարապետ Նուրի պէյի հետ։ Սելանիկ, Սկիւպ և Մանաստըր չրջեցանք։ Ճամբորդութիւնը կատարեցինք երկաթուղիով, և տեսայ որ Կայսերական կառավարութիւնը լէյօրէն կ'աչխատի կառուղիներ չինելու, որ ներքին քաղաքներն հաղորդակցութեան մէջ պիտի դնեն երկաթուղիի գիծերուն հետ։ Երբ հաղորդակցութեան միջոցները չատնան, առեւտուրը պիտի զարգանայ, և յառաջ եկած բարգաւաճութեամբ անցեալին յուզումներն երազի պէս պիտի գան ժողովուրդին։ Բայց անանկ մէկ օրէն միւսը յառաջդիմութիւն չըլլար, Ֆաուստի երիտասարդութիւն ձեռք ձգելուն պէս, բարեբաղդութիւն աստիճանաբար, մէթոտիք կերպով ի գործ կ'դրուին։ Կառավարութիւնն անկեղծաբար կ'բաղձայ փոփոխումներ ներմուծել հանրային և ելմտական գործերու վարչութեան համար։

«— Ի՞նչ գաղափար ունիք այս երեք նահանգներու հանդարտութեան վրայ։

«— Մինչեւ Օխրիտա և Մանաստըրի մէկ քանի գիւղերը գացինք։ Ամենուրեք պահակախումբեր և պահականոցներ տեսայ։ Աւազակ տեսնուելուն պէս, կ'օգտնեուին և բնաջինջ կ'ըլլան նոյնհետայն։ Աւազակներու համախումբերն յոյսերնին պիտի կորսնեն, երբ տեսնեն խռովարարներուն ձախողանքները, ու օրէ օր, ասդին անդին երեւցող այս աւազակները պիտի անհետանան, ինչպէս կ'չիջանի իւղն սպառած լամպարի մը լոյսը։ Շատ բան կ'ըսպասուի ոստիկան—զօրաց վերակազմութենէն, որուն արդիւնքներն արդէն կը տեսնուին, և երբ վերակազմութեան գործն ամբողջանայ, Ռումելիի ոստիկան—զինուորութիւնը, չատ ընտիր բան մը պիտի ըլլայ։ Մասնաւորաբար կ'կնդեմ որ խնայողական արկղներ հաստատուին Ռումելիի քաղաքներուն մէջ, զի չատ կարեւոր են այս խնայողական արկղերը։ Սկիւպի և Մանաստըրի մէջ բաւական յառաջդիմութիւններ տեսայ, առեւտուր և երկրագործութիւն բաւական յառաջ գացած են, ինչ որ արդիւնք է տեղական իչխանութեանց ընծայած պաչտպանութեանը։ Թուրքիոյ գործերուն վրայ չատ սխալ գաղափար ունին Եւրոպացիք։ Ողջմտութիւնը չի՞ պահանջեր միթէ որ ճշմարտութիւնն հրապարակուի, և սուտն ու սխալը մերկապարանոց պարզուին։»

—Ապտուլլահ Գուիլեամ էֆ. և որդին Ահմէտ էֆ., սամ. ընդհ. հիւպատոս ի Լիվըրբուլ, ճաչի հրաւիրուեցան Միւչիր Իպրահիմ փաչայի և Սէրէզի կառավարիչ Րէչիտ պէյի կողմէ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԻԱՆՇԱՆ. — Պարսկական Կառավարութիւնը Բ. կարգի Շիր ու Խուրչիտ պատուանչան տուաւ Բ. Դրան խորհրդականաց Սենեկի օգնական անդամ Սէյֆէտտին պէյի և նոյն պատուանչանին Գ. կարգը՝ Մեծ—Եպարքոսութեան Թարգմանութեանց սենեկի օտար թղթակցութեանց դիւանի քարտուղար Պիրհանէտտին պէյի և Պրիւսելի սամ. դեսպանատան Գ. քարտուղար Տիրան պէյ Նոպարեանին։

ՀԱՊԻՇ պատուիրակութեան անդամ Ահմէտ Ապտուլլահ էֆ. և Մ. Աթօ Եուսուֆ Մէրիէմ, ընկերակցութեամբ Կայս. Թիկնապահ Գնդ. Մէհմէտ Ալի պէյի, երէկ Կայս. Պալատ երթալով, տեսակցեցան Ա. քարտուղար Բարձր. Թահսին փաչայի հետ։ Ապա այցելեցին Կայս. Գանձարանն և Թոփ Գաբուի Պալատը։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Գերման դեսպանն տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաչայի հետ, անոր ապարանքին մէջ։ —Անատոլուի երկաթուղեաց ընկերութեան Ընդհ. Տնօրէն Մ. Զանտէր, որ վերջերս Տէօյչէ Պանքի Վարչական Խորհրդոյ անդամ կարգուեցաւ, երէկ այցելեց ելմտական նախարար Նազիֆ փաչայի, ընկերակցութեամբ նոյն Ընկերութեան Ընդհ. Տնօրէն Մ. Հիւկէնի։

ՈՍՏԻԿԱՆ ԶՕՐԱՑ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ. — Էտիրնէի ոստիկան զօրաց վերակազմութեան համար յատուկ վարժարան մը պիտի բացուի Սելանիկի ոստիկան զօրաց վարժարանին ծրագրով։ —Կարնոյ և Մամուրէդ—իւլ—Ազիզի ոստիկան զօրաց վերակազմութեան աչխատութիւնք չուտով յառաջ կ'տարուին։— Ծանուցուեցաւ որ անկ է թէ ստորիճանի բարձրացում տրուի ոստիկան զօրաց այն սպաներուն որ իրենց հնութեամբ և արժանիքով իրաւունք ստացած են ստորիճանի բարձրացման։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ նաւաբաժինն երէկ մեկնեցաւ Իզմիր։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. — Տքդ. Վալանտէն Նալբաս հինգ Օսմ. ոսկի տուգանքի դատապարտուեցաւ՝ առանց վկայականի բժչկութիւն ընելուն համար։

ԱՀՌԵԼԻ ԱՐԿԱԾ. — Ածխահանքի մը մէջ, ի Զօնկուլտաք, խոչոր քար մը իյնալով մեռեր է գործաւոր մը և ուրիչ մը վիրաւորուեր է ծանրապէս։

ՓՈԽԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ. — 50,000 դրուչ փոխ պիտի տրուի Լազիք գաւառակի (Ամասիա) կարօտ երկրագործներուն և 60,000 դրչ.՝ Հավզայի Դարա Խալիլ գիւղէն քսան ընտանիքի, որոց տուներն այրած էին։

ԶԵՂԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅՔ. — Դատի պիտի ենթարկուին Սինոպի Նախադատ Ատենի անդամ Հաճի Հասան և փոխ անդամ Սիւլէյման էֆ.ները, և Սեվերեկի նախադատ Ատենի անդամ Դրիգոր էֆ., որ զեղծած են իրենց պաչտօնին մէջ։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՒՈՒԹԻՒՆՔ. — Մաքսային գնահատիչներն երբեմն ապրանքները սխալ և անճիչդ արժէքէն վար գնահատելով, վաճառականները կ'օգտուէին ապրանք ձգել, որք թէև կ'ծախսուին, բայց դարձեալ պետական գանձը կը վնասուի, ըստ որում չատ անգամ չեն ծախուիր, և մաքսատան ամբարանոցներուն մէջ մնալով երկար ժամանակ, կ'ապականին կամ կ'փտին։ Ծանուցուեցաւ մաքսային վերատեսչութեան կողմէ որ մեծ խնամքով գնահատուին ապրանքները, որպէս զի վաճառականները չտարպուին փոխանակ հնչուն դրամով վճարելու մաքսատուրքը, ապրանք ձգելու, և ըստ կարելւոյն վերջ տրուի ապրանքով մաքսատուրք վճարելու դրութեան։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. — Առեւտրական Բ. դատարանը սնանկ հռչակեց Ալեքս Հա-

ժամ, Շիշէճի խան, ատաղձի վաճառական Հաֆըզ Րագըմ էֆ.ին։ Միւս քովինը կարգեցուած դատարանի անդամ Սանգօ էֆ., և տաժանակիր ստնիկը՝ փաստաբան Մահմուտ Մահիր և Մէհմէտ Պէհրամ էֆ.ները։ Մնասկին պարագն է 9,000 ոսկի։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Բաւական ժամանակէ ի վեր Կովկասի ճամբով գործ չէր գար, Պաթումի մէջ տիրող առևտրական ճգնաժամին բերմամբ։ Վերջերս գործերը կարգադրուած ըլլալով, երկու ամիսէ ի վեր դիզուած հակերը մէկէն հասան այս օրերս, որով Պոլսոյ հրապարակին վրայ պարզական գործի բացառիկ առատութիւն մը կայ հիմա։

ՀՐԴԵՀ. — Երէկ, ժամ 7ին հրդեհ ծագեցաւ Սուլթան Ահմէտ, Ուզուն Շէմսէտտին թաղ, Խալիլ պէյի սեպհական տունին, ուր կ՚բնակէր մաքսատան բեռնակիր Հասան չավուշ։ Այրեցան 6 խրճիթ, և փլցուեցաւ 1 խրճիթ։ Հրդեհը ծագում առած էր կրակարանի մը չրջելէն։ ՎԵՀ. ՀԱՑՍՐԸ բարեհաճած էր հրդեհին վայրը փութացնել երկու թիկնապահներ։ Հոն եկած էին նաև ոստիկանական նախարար Շէֆիք փաշա, Պոլսոյ զօրաց հրամանատար Սաատէտտին փաշա, Թաղապետական Ա. չրջանակի տնօրէն Ճէվտէթ էֆ., քաղաքապետական ուսագ քննիչ Օսման պէյ, որ հրամաններ տուին հրդեհը չուտով մարելու համար։ Կառապան Ահմէտի կինը չուարելով մնացած էր այրող սենեակին մէջ, և քիչ մնաց որ զոհ երթար հրդեհին, բայց ազատուեցաւ, մարմնոյն այլ և այլ մասերէն բաւական ծանր այրուածքներ առնելէ վերջ։

Քրոնիկ Հայ Եկեղեցւոյ

ՔԱՂՈՒԱԾՔ Ի ԿՈՆԴԱԿԱՑ Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Ցանուն կոնդակագրաց Ղուկասեան կոնդակ, որով պատուիրեցաւ յանձնել Մնայուն Ցանձնաժողովոյ Կրօնա—պատմական Թանգարանին Վանաց ուսագ եկեղեցւոյ քսանևհինգ հազար (25,000) րուբլին՝ գործադրել ըստ զօրութեան կտակին։

Ցանուն Մնայուն Ցանձնաժողովոյ Կրօնա—պատմական Թանգարանին Տփխեաց, որով յայտնեցաւ վերագրեալ կարգադրութիւնը։

Ցանուն Հոգ. Կառավ. Ն. Նախիջևանի, որով լուծեցաւ պսակը պարսկահպատակ Միքայէլի Պետրոսեան Բաղդանեանց ընդ կնոջ նորա Ցուսաթինայ, թոյլ տալով տան այժմէն պսակել և կնոջը՝ յետ երկուց ամաց։

Ցանուն Թեմակալին Ամերիկայի, որով յանձնարարեցաւ մատուցանել զչնորհաւորական ուղերձն Նորին Սրբութեան առ Նախագահն Ամերիկայի Պ. Թէոդոր Ռուզվէլտի, և յայտնեցաւ արքեպիսկոպոսին թէ նա ունի միայն յԱմերիկա։

ՔԱՂՈՒԱԾՔ ՍԻՆՈԴԻ ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

Սինոդը Դեկտ.ի 18ին ստանալով Նահանգական կառավարութեան գրութիւնն Արթիկ գիւղի նոր եկեղեցու չինութեան թոյլտուութեան մասին, որոշեց ծանուցանել այդ Երևանի վիճակային Կոնսիստորիային և վերադարձնելով հաստատուած յատակագիծը, հրամայեց ձեռնարկել տաճարի կառուցման։

Նոյն Թուին Սինոդը լսելով Վրաստանի և Իմերէթի Թեմի Առաջնորդի գրութիւնը՝ նոր պաշտօնեաներ նշանակելու մասին, բառնալու համար այն թիւրիմացութիւնները, որք կարող են յառաջ գալ, ինչպէս այդ երևում է Թեմական առաջնորդների յայտարարութիւններից, Սինոդն անհրաժեշտ վարկաւ բացատրել հետևեալը. Ներքին գործոց նախարարի գրութիւնը վերաբերում է այն սրբազնագործ պաշտօնեաներին, որք նշանակւում են իրենց պաշտօնում և ոչ թէ նրանց, որոնք ընտրւում են մի անգամ և ցմահ ձեռնադրւում և մնում միևնոյն պաշտօնում, ինչպէս քահանայք, սարկաւագներ և չատանի դպիրներ, որոնց համար ձեռնադրութիւնից առաջ Սինոդը դիմում և ստանում է Նահանգապետների թոյլտուութիւն. ուրեմն այդպիսիներին ձեռնադրելիս առաջնորդներն այլ ևս պարտաւոր չեն բանակցութեանց մէջ մտնելու նրանց մասին։ Երկրորդ՝ մեր եկեղեցու աւագերեցներն ոչ թէ նշանակւում, այլ ձեռնադրւում են, ուստի աւագներն են աւագերէց համարւում, ուստի այս խնդրում բոլորովին պատճառ չկայ Նահանգապետների հաճութիւնն հարցնելու. բայց երբ մի վիճակից հարկաւոր լինի փոխադրել քահանաներին մի ուրիշ վիճակ, այդ դէպքում միայն պէտք է հարցնել նշանակելի տեղի Նահանգապետին։ Երրորդ՝ ինչ կ՚վերաբերի վանահայրերին ու փոխանորդներին, նախ պէտք է ստանալ Ս. Հայրապետի հաճութիւնն և ապա դիմել ուր հարկն է։ Սոյն բացատրութիւնը Սինոդն որոշեց բոլորագրութեամբ տալ բոլոր առաջնորդներին ի հրահանգութիւն։

Ցունվարի 12ին Սինոդն որոշեց հրամայել բոլոր Կոնսիստորիաներին, որ մանրամասն հաշիւ ներկայացնեն որբոց և այրեաց հոգաբարձութեան ելևմտից մասին։

Նոյն Թուին Սինոդն հրամանագրեց բոլոր Կոնսիստորիաներին, որ նրանք մանրամասն ցուցակ ներկայացնեն իրենց թեմերում եղած կուսակրօն և ամուսնացած հոգևորականների մասին։

Աստրախանի նորընտիր Առաջնորդ Տ. Բարթուղիմէոս Եպս. Գէորգեան ծնած է 1849ին ի Վաղարշապատ, 1876ին ձեռնադրուած է, և ուրիշ չորս ռուսահայ վարդապետաց հետ եպիսկոպոսութեան բարձրացաւ արդի Ս. Հայրապետին ձեռամբ։ Բերթողաւոր վրայ ուսումնասիրութեան մը հեղինակն է։ Սինոդի անդամ եղած էր, բայց Արիստակէս Եպս. Սեդրակեանի հնարքներուն չհանդուրժելուն համար, զինք հանել տուին, և Կաթողիկոսական վերջին ընտրութեան ալ մասնակցութենէ զրկեցին։ Ուղղադատ, անձնուէր և խիստ բնաւորութեան տէր ճանչցուած է։ Վերջերս մէկուսի կ՚ապրէր, ... կ՚ըսեն թէ Ս. Հայրապետն համար... բում ունենալով անոր արժանեաց վրայ, ընտրական պատուիրակ Տ. Մատթէոս Վրդ.ի ձեռամբ զանիկա մատնանիշ ըրած էր Դաւրէժի ընտրողներուն։

—Աթէնքի Հայ Եկեղեցին.—Մարտ 17/30 թուով կ՚գրեն մեզ Աթէնքէ. — «Թէպէտ ժամանակին կարդացուեցաւ լրագրաց մէջ թէ հելլենական կառավարութիւնը Աթէնքի մէջ չինուելիք Հայ մատրան համար գետին մը չնորհած է, բայց սխալ կերպով գրուած էր այդ լուրը. հելլենական կառավարութիւնը ոչ գետին մը չնորհած էր կամ է, այլ Թաղապետը տեղային մը հետ խօսակցութեան պահուն ըսած էր թէ կրնայ այդպիսի չնորհ մ՚ըլլալ այս ինչ տեղւոյ համար, որն որ քաղաքէ հեռու անյարմար տեղ մ՚էր, անոր այս գրոյցն էր որ անմիջական խրողութեան մը փոխուելով հրատարակուած էր։ Ուրախառիթ լուր մ՚է որ քանի մը տարիէ ի վեր խնդրոյ առարկայ եղած տեղւոյս մատրան խնդիրն այսօր կ՚վերջանայ չնորհիւ հոգևոր հովիւ Տ. Դաւիթ քհ.յ.ի և նորընտիր Հոգաբարձութեան, որք ամէն ջանք ի գործ դրին սոյն նուիրական ձեռնարկն ի գլուխ հանելու. տեղւոյս ազգայնոց մէջ ի նպաստ չինուելիք մատրան սկսուած հանգանակութիւնն ամսոյս 12ին վերջացաւ և գումարը կ՚յանգի 3,200 դրախմիի, մօտաւորապէս 107 Օսմ. ոսկւոյ. այս գումարին վրայ աւելցնելով նաև յառաջագոյն հանգանակուած դրամն որ ի նպաստ Եկեղեցւոյ չինութեան հաւաքուած էր երկու տարիէ ի վեր, գումարը կ՚հասնի 137 Օսմ. ոսկւոյ։ Իւրաքանչիւր անձէ 1 դահեկան հանգանակուած էր։ Սրբեմնի Խորէն քհ.յ.ի կատարած հանգանակութենէն միայն 87 Օսմ. ոսկի կ՚գտնուէր Լեւոն էֆ. Պէօրէքճեանի քովը, որով ընդամենը 224 Օսմ. ոսկի կ՚գտնուէր պատրաստ կառուցուելիք մատրան համար։ Այս դրամով եկեղեցի չինել անկարելի էր, բայց վճռական կերպարանք մը տալու համար այս ձեռնարկին, Հոգաբարձութիւնը և Ցանձնաժողովոյ անդամք նիստ մը գումարեցին ամսոյս 16ին, նախագահութեամբ հոգևոր հովուին և հետևեալ օրը գնացին Բլատօ—Ֆամանտորօս կոչուած հանրածանօթ հրապարակին վրայ Օտօս Քրէբիգի կոչուած փողոցին մէջ չէնք մը որ այս պարագային կ՚ծախուէր. միաբերան և Եկեղեցւոյ յարմար չէնք մ՚էր որ ձեռքէ հանել մեզ պէտք ըլլար և ուրիշ ատեն յարմարը գտնել գրեթէ անկարելի՝ մանաւանդ որ տէրը պայմանաժամ կուտար դրամին կէսը ուրիշ առթիւ վճարելու. Հոգաբարձութիւնն օգտուելով այս առթէն 11,200 դրախմիի գնեց այդ չէնքն այսինքն 373 Օսմ. ոսկւոյ։ Աթէնքի Հայ համայնքն որուն ամէնէն հարուստ վաճառականը սրճագործն է, բնականաբար անկարող էր այս դրամը վճարել քանի որ ամէն ոք իր ամենավերջին լուման իսկ տուած էր այս Ս. գործին, որով Հոգաբարձութիւնը ստիպուեցաւ վճարել 5,200 դրախմին միայն ու մնացած 6,000ին համար դիմեց Ս. Պատրիարք Հօր որ հարկ եղած դիւրութիւններն և հրահանգները տայ այս պարագին հատուցման և եկեղեցւոյ չինութեան համար որուն առնուազն 3,000 դրախմի պէտք է։ Խնդիրը Պատրիարքարան տեղեկագրուեցաւ և կ՚յուսանք թէ անմիջական տնօրինութիւն մը պիտի ըլլայ,—տեղւոյս ժողովուրդը փրկելու իրենց կրօնական անմխիթարութենէն—քանի որ գործը յուսացուածէն աւելի յառաջ գնաց, սակայն ոչ միայն Պատրիարքարանի այլ նաև յարգոյ բարեպաշտ Ազգայնոց ուշադրութիւնն ալ կ՚հրաւիրենք սոյն խնդրոյն վրայ, առաջարկելով որ եթէ կան իրենց անուանն անմահացնելու փափաքողներ, կարծեմ թէ աւելի յարմար առիթ մը չպիտի կրնան գտնել քան 400—500 ոսկւոյ զոհողութեամբ մը իրենց անունը գրել Աթէնքի մէջ կառուցուելիք Հայ Ս. Լուսաւորիչ մատրան տաճարի դրան ճակատը։»

—Քաղաքական Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Եուսուֆեան էֆ.ի։ Ներկայ էին Վսեմ. Գրիգոր էֆ. Խորեան, Տէր Ներսէսեան և Ասատեան էֆէնտիները։ Զբաղեցաւ յարաբերական խնդիրներով.—Ժողովը տեղեկանալով որ Բալուի և Ամասիոյ Քաղ. Ժողովները վերակազմուած և Պատր. անօրինութեամբ հաստատուած են, իր հաւանութիւնը յայտնեց։—Կարդացուելով Տնտես. Խորհրդոյ կողմէ մատուցուած կրկին տեղեկագիրը Կեդր. սնտուկի վիճակին նկատմամբ, Ժողովը նկատողութեան առաւ նոյն Խորհրդոյ առաջարկութիւններն և սկզբամբ ընդունելի դատելով ներկայացուած կարգադրութիւնները, որոնց յանձնարարել Տնտես. Խորհրդ. Կեդր. սնտուկի գործածութեանց ամսական տեղեկագիրը փութացնել, որպէս զի յետ այնուհետև տեղի ունենայ առաջարկեալ կարգադրութեանց գործադրութիւնը։—Ժողովին հաղորդուեցաւ ի տեղեկութիւն Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան 1903 տարւոյ մատակարարութեան տեղեկագիրը։—Վանայ Քաղ. Ժողովն իր պաշտօնավարութեան չրջանը լրացեալ համարելով հրաժարած էր։ Ժողովն Առաջնորդարանի կողմէ ներկայացեալ ցանկին վրայ վերակազմեց նոյն Ժողովը։

—Աղթամարայ վանքին տեղապահ Տ. Ցովսէփ եպսկ. Գաւառ. Ժողովոյ մը ընտրութիւն կատարելու համար հրաւիրեր է Աղթամարայ չրջակայ թեմերէն եկեղեցականներ ու աշխարհականներ։

—Այնթապի մէջ գտնուող անկլիքան եկեղեցին ձեռք անցընել կ՚ուզէին Հայ բողոքականները, առարկելով որ Այնթապի մէջ Հայ անկլիքան չկայ հիմա, մինչդեռ առաջարկուած էր Ազգ. Պատրիարքարանին որ իր հովանաւորութեան ներքև առնէ նոյն եկեղեցին։ Ճիպրալթարի անկլիքան արքեպիսկ. Վեր. Բօյլնոր Պոլիս գտնուած պահուն խնդիրը պարզած էր Ս. Պատրիարք Հայրն և փափաքած էր որ իր քննութեան արդիւնքն հաղորդէ։ Վեր. Բօյլնա կ՚գրէ Ս. Պատրիարք Հօր թէ նոյն եկեղեցին չինութեան ատեն Անկլիքան եկեղեցին նիւթական օգնութիւն մը միայն ըրած էր, ուստի Անկլիքան եկեղեցին ինքնուրոյն եկեղեցի մը կ՚նկատէ զայն։

Երէկ Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցին մէջ տեղի ունեցաւ Տիրամայր Արուսեակ Դուրեանի յուղարկաւորութեան հանդէսը։ Արարողութեանց կ՚նախագահէր Տ. Գրիգորիս Արք. Ցովհաննէսեան, իր չուրջն ունենալով Տ. Հմայեակ եպս. Դիմաքսեան, Տ. Մկրտիչ եպս. Վեհապետեան, Տ. Գէորգ եպս. Երէցեան, բազմաթիւ վարդապետներ՝ մեծ մասամբ Արմաշական՝ քահանաներ և դպիրներ։ Դասին մէջ սպակիր կեցած էր Տ. Ղեւոնդ Վ. Դուրեան. հոն էին նաև Ճեմարան վարժարանի սաները։ Եկեղեցին պաշտաճապէս լուսազարդուած էր և դագաղը ծածկուած էր ծաղկեպսակներով։ Մեռելական արարողութիւններէն ետք, որք տեղի ունեցան կանոնաւոր և սրտառուչ եղանակաւ մը, բեմ ելաւ Տ. Բարգէն վարդապետ, դամբանական արտասանելու համար։ Դամբանախօսը հայր սուրբը ընտրած ունենալով Սաղմոսն Իմաստունի՝ պարկեշտ կանանց համար ըսած մէկ խօսքը, պարզ կերպով մը բացատրեց թէ ի՛նչպէս հանգուցեալ Տիրամայր Արուսեակ Դուրեան տիպար մայր մը և օրինակելի պարկեշտ կին մը եղած էր իր երկարատև կեանքին միջոցին. ի վեր հանեց մանաւանդ պարագան թէ դագաղին մէջ պառկող տիկինը փարթամութեան, պերճանքի, կամ մեծամեծ բարեգործութեանց յիշատակը ձգող մէկը չէր թէպէտ, բայց նաև էն արժանի կ՚հանդիսանար մեր յարգանքին, անոր համար որ գիտցած էր Իմաստունին օրհնաբանած տանտիկինն ըլլալ և իր ընտանեկան երդիքը միչտ տաք պահել։ Ընդհանուր տեսակցութիւնն այն էր սակայն որ Բարգէն վարդապետ այս առթիւ արժանաւորագոյն յիշատակութիւնն ըրաւ Պետրոս Դուրեանին և անոր հարազատներուն, և գոնէ մէկ քանի բառերով բացատրէր Դուրեան հարազատաց հանրային գրական գործունէութիւնն, որով այսօր կ՚փառաւորուէր հանգուցեալ քերթողամայրը։ Տիկին Արուսեակ Դուրեան պարկեշտ և բարի հայ տանտիկին մ՚ըլլալէ զատ, է նաև մայր Դուրեան հարազատաց, և ի՛նչ էր այդ հարազատաց կատարած գործին նշանակութիւնը, ահա այդ էր որ զանց ըրաւ չնշել դամբանախօսը։—Արարողութիւններէն վերջ թափօրը կազմուեցաւ և յառաջացաւ մինչև Պաղլար Պաչըի գերեզմանատունը, ուր հոգեհանգստեան վերջին աղօթքներէն ետք Տիկին Արուսեակի մարմինն ամփոփուեցաւ իր որդւոյն չիրիմին քով. տնօրէնէն Տիրայր վարդապետ զգացեալ չեշտերով հանգուցեալին գերեզմանին վրայ դամբանական մ՚արտասանեց, և բնաբան առնելով Պետրոս Դուրեանի ծանօթ քառեակը,—«Իսկ անանուն եթէ մնայ, երկրի մէկ խորշն հողակոյտ իմ. և յիշատակս ալ թառամի, ա՛հ, այն ատեն ես կ՚մեռնիմ»—ըսաւ թէ այսօրուան յուղարկաւորներու բազմութիւնն ապացոյց մ՚է թէ անոր յիշատակը չէ մոռցուած, և մաղթեց որ հանգուցեալ տիրամօր յիշատակն ալ միևնոյն բաղդին արժանանայ։

Ի վերջոյ ներկաներն իրենց ցաւակցութիւնն յայտնեցին Տ. Ղևոնդ Վրդ. Դուրեանի, Ագրիպպաս էֆ. Դուրեանի, Օննիկ էֆ. Մինասեանի և բոլոր պարագաներուն։ Ներկաներուն մէջ կ՚նշմարուէին ի մէջ այլոց Վսեմ. Աբրիկ էֆ. Ունճեան և Տիգրան էֆ. Բարսղամեան՝ ի դիմաց Արմաշու Խնամակալութեան, Տեարք՝ Ցեսու Շամտանճեան, Ռէթէոս Պէրպէրեան, Խաչիկ Խորասանճեան, Ցակոբ Ցակոբոֆ, Թումիկ Սուրէնեան, Օննիկ Զիֆթէ Սարաֆ, Արչակ Ալպօյաճեան, Լեւոն Բիւրիճեան, Բարսեղ Աւետիսեան, Սարգիս Տանճիկեան, և Ներկայացուցիչներ՝ Ազգ. վարժարանաց Սկիւտարի, փաստաբանական և ուսուցչական դասու, ևն. ևն.։

Ծաղկեպսակ ղրկած էին Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը, Սկիւտարի Աղքատախնամը, Ճեմարանի Կրթական Մասնախումբն և Ս. Խաչի կարօտելուսանաց Խնամակալութիւնը։ Բազմաթիւ ծանօթ անձնաւորութիւններ ալ ցաւակցական հեռագիրներ ղրկած են հանգուցեալ տիրամօր պարագաներուն՝ թէ՛ ի Պոլիս և թէ յԻզմիր։

Լրագրոյս մամուլը դրուած պահուն ցաւօք կ՚լսենք թէ հանգուցեալ ոսկերիչ Թորոս էֆ. Գափամաճեանի ամուսինը,

ՏԻԿԻՆ ԲՐԱԲԻՈՆ Թ. ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ

կնքած է իր մահկանացուն։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամ $8\frac{1}{2}$ին, Բերա, Ս. Ցարութիւն եկեղեցին մէջ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱԺԱՐՈՒՄ Մ. ԲՈՊԻԷՏՈՆՈՍՑԵՒԻ

ԼՈՆՏՈՆ, Ապրիլ 5.— Սթէնտըրտ Նիւզի Մանչուրեան թղթակիցը կ՚հեռագրէ.— «Ուղղակի Մարեչալ Օեամայի և Զօր. Օքուի հրամանին տակ գտնուող բանակներ ժամանակ մը Մուգտէն պիտի մնան վերջնապէս զօրանալու և կազդուրուելու համար։ Զօր. Նօկիի բանակին վրայ որոչ տեղեկութիւն չկայ, և չի գիտցուիր թէ ո՛ւր պիտի երթայ։ Կ՚կարծուի թէ Ռուսք պիտի պաշտպանեն Գիրին—Շանկ—Դաւն գիծը։»

ԼՈՆՏՈՆ, 5.— Խարպինէ կ՚հեռագրուի Սթէնտըրտ Նիւզի թէ Ռուսք ամրութիւններ կ՚չինեն Վլատիվոստոքի չուրջն և Ամուր գետին եզերքին վրայ։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 5.— Ռուս Հեռագրական Գործակալութեան լուր կ՚տրուի Սպարապետ Լինեւիչի բանակէն թէ 80,000 օգնական զօրք հասաւ Զօր. Լինեւիչի բանակը։

ՄՈՍԿՈՒԱ, 5.— Անդրսիպերիական երկաթուղիով 9 նոր ընդծովեայ մարտանաւ ղրկուեցաւ Վլատիվոստոք։

ԼՈՆՏՈՆ, 5.— Խարպինէ կ՚հեռագրուի Սթէնտըրտ Նիւզի թէ Մանչուրեան ռուս բանակներու մօտ աւստրիական զինուորական կցորդ կոմս Ցերրեցքի անյայտ եղած է վերջին ճակատամարտներէն ի վեր։

ԼՈՆՏՈՆ, Ապրիլ 6. — Ուայթհօլէն կ՚հեռագրուի Տէյլի Քրոնիքըլի թէ նախագահ Ռուզվէլտ Թէքսաս մեկնելէն 15 օր առաջ քանիցս տեսակցեցաւ զանազան տէրութեանց դեսպաններուն հետ, հաշտութեան պայմաններուն վրայ։ Մ. Ռուզվէլտ նախ տեսնուեցաւ Ռուս դեսպանին և ապա Ճաբոնական դեսպանին հետ։ Բայց բոլոր այս ճիգեր ապարդիւն մնացին Զարին ընդդիմութեան առջև որ կ՚պնդէ պատերազմը չարունակելու վրայ։ Թոյլ կ՚ըսէ թէ ռուս բարձրաստիճան պաշտօնատար մը յայտարարեց որ բոլոր նախարարք կուսակից են հաշտութեան, բայց Զարն և բոլոր մեծ դուքսերը կ՚հակառակին։

ԲԱՐԻԶ, 5.— Էկօ տը Բարի կ՚ըսէ թէ Լամստորֆ կոմսին դիրքը խախտեցաւ և մօտերս իրեն պիտի յաջորդէ Մ. Մուրավիէվ։ Նոյն թերթին լուր կ՚տրուի Բերլինէն թէ Ֆրանսայի և Անգլիոյ գերապսրկէ թէ սրտագին մերձեցումը, մանաւանդ ռուս փոխառութեան Բարիզի մէջ կրած անյաջողութենէն վերջ, չատ դէչ ազդեցութիւն գործեց ռուս սատանին մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ, 6. — Վերջին օրերու հանգրուաններէն ետք Ճաբոնցիք սկսան թշնամութեանց և գրաւեցին երկու գիւղ Զանչունի մօտ, կարճատեւ կռիւներէ ետք։

ԲԵՇՏԱ, 5. — Ճաբոնցիք գրաւեցին Հայ Զին Բաօսն։ Մօտերս մեծ ճակատամարտ մը կ՚սպասուի։ Բուռն կռիւ մը տեղի ունեցաւ Սունհաոյի հարաւակողմը, և Ռուսք ետ քաշուեցան։

ՄՈՍԿՈՒԱ, 5.— Զօր. Լինեւիչ սպարապետ անուանուելէն ի վեր Խարպինի, Նէքսլովքի և Ուսուրիքի բնակիչները կամաւոր զինուոր կ՚գրուին, առանձին չոկատներ կազմելով։

ԲԱՐԻԶ, 5.— Էդուարդ Թագաւոր և Նախագահ Մ. Լուպէ վաղը պիտի տեսնուին Բարիզի մօտ կայարանի մը մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ, 6.—Սթանտըրտ կ՚հեռագրուի Մօսքովայէ թէ քոլերա երևան եկաւ Մօսքովայի չրջակայ նահանգներուն մէջ։ —Ահաւոր երկրաշարժ մը պատահեցաւ Լահորի և Հիւսիսային Հնդկաստանի մէջ։ Շատ մարդիկ կորան և բազմաթիւ տուներ խորտակուեցան։ Լահորի քաղաքապետարանը, երկաթուղւոյ կայարանը, եկեղեցիներն և բոլոր հանրային չէնքերը մեծապէս վնասուեցան։ Հնդկաստանի ամէն կողմերէն լուր կ՚տրուի թէ երկրաշարժ ցնցումներ զգացուեցան։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 5.— Կայսրը մէկ քանի օրէ ի վեր առանձին տեսակցութիւններ կ՚ունենայ Նիքօլա—Նիքօլայէվիչ մեծ—դուքսին հետ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԹՕՔԻՕ, Ապրիլ 5. — Ռէօթէր կ՚ծանուցանէ.— «Զանդուլ գտնուող Ճաբոնցի պահակազօրաց մէկ մասն ետ մղեց Ռուսները Զաւհուչուէ և Զումիէնչէնկէ և ամբողջ Զին երկուշաբթի օր գրաւեց այս երկու գիւղերը։ Ամսոյս 3ին երեքշաբթի Ճաբոնցիք մօտեցան Սանդաօքուի, առին կռուէ մը բացին ռուս 500 հեծելագունդ դէմ որոնք անկարգութեամբ ետ քաշուեցան դէպ հիւսիս, երկաթուղւոյն երկայնութեամբ։

ԲԱՐԻԶ, 5. — Նախագահ Մ. Լուպէ պիտի ողջունէ Էդուարտ Թագաւորն որ վաղը Բարիզէ պիտի անցնի և պիտի երթայ Մարսիլիա։ Կ՚հաւաստուի թէ Մ. Տէլքասէ պիտի ընկերանայ Մ. Լուպէի։

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 5. — Ռուսսոյէ Սլօվօ կ՚ըսէ թէ Սինոդի աւագ պրոքիւրոր Մ. Բոպիէտոնոսձեւ հրաժարեր է։ Նոյն թերթը լուր կուտայ թէ երկրագործական և կայսերական կալուածոց նախարար Մ. Եերմոլովի պիտի յաջորդէ Բեդերբուրկի երկրագործական ընկերութեան նախկին նախագահ Մ. Չէպդաղով։

ԱՂԵՏԱԼԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ Ի ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

ԿԱԼԿԱԴԱ, 5.— Երէկ, կէս օրէ վերջ, երկրաշարժի բուռն ցնցումներ զգացուեցան Հիւսիսային Հնդկաստանի մէջ, և մեծ վնաս պատճառեցին։ Ակրայի հիւսիսակողմէն մինչև Սիմլայի հարաւակողմն երկրաշարժի 11 ցնցումներ զգացուեցան։ Լահորի մէջ չատ տուներ փլան, և կը վախցուի որ զոհերու թիւը չատ մեծ է։ Լուր կ՚տրուի թէ Մուսորայի, Ակրայի, Տէլհիի, Սիմլայի և ուրիշ քաղաքներու մէջ ալ երկրաշարժը մեծ վնաս պատճառեր է։

ՎԻԵՆՆԱ, 5.— Կայսրն իրիկունն հոս դարձաւ։

ՆԱՊՕԼԻ, 5. — Վիլհէլմ կայսր այսօր հոս հասաւ Հօհէնցոլլերն զբօսանաւով։

ԿՈՎԿԱՍԻ ՆՈՐ ՓՈԽԱՐՔԱՆ

Վարոնցով Տաչքով իշխանը Մարտ 20ին (Հ. Տ.) Բեդերբուրկէն ճամբայ ելեր է դէպ ի Տփղիս։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

(ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ. ԱՊՐԻԼ 4)

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆ Ի ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ ԴԱՆՃԷՐԻ ՄԷՋ

ԴԱՆՃԷՐ, Ապրիլ 2.— Արժանահաւատ աղբիւրէ կ՚ծանուցանեն թէ Մարոքի Էմիրին հօրեղբայր Ապտ Էլ Մալէք հետևեալ բանախօսութիւնն ըրաւ Վիլհէլմ Կայսեր. «Սրտագինս կ՚ողջունեմ Ձեր Վեհափառութիւնն յանուն իմ և յանուն Էմիրին։ Պաշտօն ունիմ Ձեր Վեհափառութեան հաղորդելու թէ Էմիրն յանչափս ուրախ է Ձեր Վեհափառութեան այցելութենէն։ Այս ուրախութեան մասնակից են Դահլիճն և ամբողջ Մարոքի ժողովուրդը։»

Վիլհէլմ կայսր պատասխանելով ըսաւ թէ չատ ուրախ էր Ապտ Էլ Մալէքն ճանչնալուն, և խնդրեց որ Էմիրին հաղորդէ իր չնորհակալութիւնն առ ինքն արտասովոր պատուիրակութիւն մը ղրկած և իր ընդունելութեան համար այսչափ մեծաչուքեղ պատրաստութիւններ ըրած ըլլալուն համար։ Իր ջերմագին փափաքն է Մարոքի կառավարութեան բարգաւաճումն ու բարօրութիւնը տեսնել, և իր այսօրուան այցելութիւնն ալ կ՚ընէ Մարոքի Էմիրին՝ իբր անկախ վեհապետի մը։ Կ՚յուսայ որ Էմիրին վեհապետութեան տակ Մարոքի երկիրը բաց պիտի մնայ ամէն ազգաց խաղաղասէր մրցումներուն առջև հաւասարապէս, և առանց մէկուն կամ միւսին բացառաբար մենաչնորհ չպիտի տրուի։

⁂ Ապտ Էլ Մալէք գերմանական դեսպանատան մէջ Վիլհէլմ կայսեր մատոյց Էմիրին մէկ գրութիւնը, որուն մէջ Էմիրն առաջուց ի վեր իր նախորդներուն և Գերմանիոյ միջև գոյացած բարեկամութիւնն յիշելով կ՚ըսէ թէ իր միակ փափաքն է մշակել և ամրապնդել այս բարեկամութիւնը։

Վիլհէլմ կայսր պատասխանելով, չնորհակալութիւն յայտնեց այս բարեկամութիւնն արտայայտուած տեսնելուն, և ըսաւ թէ անձնապէս կատարելապէս կը մասնակցի Էմիրին զգացումներուն և ի սրտէ կ՚ձայնակցի Ապտ էլ Մալէքի խօսքերուն թէ Աստուծոյ ամենակարողութիւնն ու իմաստութիւնն է որ կ՚առաջնորդէ ազգերուն։ Կայսրն աւելցուց թէ անկեղծօրէն կ՚փափաքի որ Մարոքի երկիրը զարգանայ և բարգաւաճի և իր հետ նաև իր հպատակներն ու եւրոպական ազգաց հպատակները, որք Մարոքի մէջ, ինչպէս կ՚յուսայ, իրաւանց կատարեալ հաւասարութեամբ առևտուր պիտի զբաղին։

Կայսրն ապա պատուանչաններ բաշխեց, և դեսպանատան ծրագին մէջ Ապտ Էլ Մալէքի դառնալով ըսաւ թէ Դանճէր այցելելուն միակ նպատակն էր յայտարարել իր որոչումները, և կարելին ընել Մարոքի մէջ Գերմանիոյ ունեցած չահերն ազդուապէս պաշտպանելու համար։ Յարմարագոյն միջոցները ձեռք պիտի առնէ այս նպատակին հասնելու համար, և համաձայնութեամբ Էմիրին զոր կատարելապէս անկախ իշխան վեհապետ մը կ՚ճանչնայ։ Կայսրն ըսաւ ի վերջոյ թէ Էմիրին մտադրած բարենորոգումները մեծ իմաստութիւն կ՚պահանջեն, և հարկ է յարգել ժողովուրդին կրօնական զգացումներն որպէս զի անվթար մնայ հանրային անդորրութիւնը։

ՎԵՀԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀՌՈՄ, Ապրիլ 3. — Վիլհէլմ կայսր Դշ. Նաբոլի պիտի հասնի։ Վիքդօր Էմմանուէլ թագաւորն ալ Եշ. (այսօր) հոն պիտի մեկնի և կայսեր հետ պիտի ճաչեն պալատին մէջ։ Արտաքին գործոց նախարար Սինեօր Դիդօնի պիտի ընկերանայ թագաւորին։ Կայսրն Ուր. Դաօրմինա պիտի երթայ և Մայիս 3ին պիտի վերջանայ իր ուղեւորութիւնը։

ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԲԱՐԻԶ, Ապր. 3.—Թան Բեդերբուրկի դիւանագիտական չրջանակէ, բայց ստուգութիւնը տարակուսելի, հեռագիր մը կ՚ընդունի ծանուցանող թէ Վիլհէլմ կայսրը Դանճէր ուղևորած էր, իբրև ցոյց մը Ռուսիոյ դէմ ունեցած իր դժգոհութեան, զի Ռուսիա մերժած էր հաշտութեան միջնորդութեան նկատմամբ իր առաջարկը։ Ճաբոնական փոխառութեան մասին Պերլինի մէջ ցուցուած յօժարութիւնն ու բանակցութեանց պատրաստակամութիւնն հետևանք կ՚համարուի այս զգացման։

ԲԱՐԻԶ, Ապրիլ 3.—Մ. Տէլքասէ այսօր ունկնդրութեան ընդունեց երկու երեսփոխաններ. Մ. Մ. Հիւպէր և Լը Ֆէրօնէյօ, որ մտադիր էին հարցապնդում ընել Մարոքի խնդրոյն վրայ։ Մ. Տէլքասէ ըսաւ թէ Ֆրանսայի մարոքեան քաղաքականութիւնը փոխուած չէ և ինք ի վիճակի չէ Մարտ 31ին Ծերակոյտին մէջ ըրած յայտարարութիւններէն աւելի բան մ՚ըսելու։ Նախարարին այս յայտարարութենէն ետք երկու երեսփոխաններն ալ ետ կեցան հարցապնդման դիտաւորութենէն։

⁂ Հավասի գործակալութիւնը կ՚իմանայ Դանճէրէ. — Ֆէսէ առնուած տեղեկութեանց համեմատ, Մարոքի Էմիրը, երկրին երեւելիներուն կարծիքն հարցուցած է ֆրանսական ծրագրին վրայ, և հրամայած է նաև դիւրացնել Սէկինզա մարքիզին ազատումը։

⁂ Ուայթհօլէն կ՚ծանուցանեն թէ Մկաց. Նահանգաց կառավարութիւնն անտարբեր չէ Մարոքի մէջ իր առևտրական չահուց պաշտպանութեան խնդրոյն համար, այլ Անգլիոյ պէս ինքն ալ «բաց դուռ»ի քաղաքականութեան կուսակից է։ Քաղաքական չրջանակի մէջ վստահութիւն կ՚յայտնեն Մ. Տէլքասէի այն յայտարարութեան թէ ամէն ազգեր հաւասար իրաւունք պիտի վայելեն Մարոքի մէջ։

ԲԱՐԻԶ, Ապրիլ 3.—Մ. Տէլքասէ իրեն այցելող երկու երեսփոխաններուն տուած պատասխանը կ՚ցուցնէ թէ նախարարը մտահոգութեան մէջ կ՚գտնուի, և չատ կ՚աշխատի որ Մարոքի խնդրոյն առթիւ վիճաբանութիւն տեղի չունենայ Երեսփ. Ժողովի մէջ։

ԴԱՆՃԷՐ, Ապր. 2. — Կէնթ անուն գերմանացիին սպանման խնդիրը վերջնապէս կարգադրուեցաւ։ Մարոքցի երկու ոճրագործները ցմահ բանտարկութեան դատապարտուեցան։ Կառավարութիւնն յիշատակարան մը պիտի կանգնէ Կէնթի գերեզմանին վրայ, և անոր ընտանիքին 40,000 ֆրանքի հատուցում մը պիտի ընէ։

ՌՈՒՍ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ՑԱՐԺՈՒՄԸ

ԹՕՔԻՕ Ապրիլ 3.—Ռուս գերիներուն մէջ վերջերս երևան եկած անհնազանդ չարժումներուն հինգ թելադրիչ պարագլուխները դատապարտուեցան Օզաքայի պատերազմական ատեանէն։ Մին՝ տասն ամսուան, երկուքը՝ ութական ամսուան, միւս երկուքն ալ աւելի կարճատև բանտարկութեան դատապարտուեցան, բայց ամէնքն ալ բանի աշխատութեան պատժով։

ԾՈՎԱԿԱԼ ՌՈԺԴԵՍՏՎԵՆՍՔԻ

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Ապրիլ 3. — Գ. կարգի ծովակալ Ռոժդեստվենսքի Բեդերբուրկ հասաւ և տեսնուեցաւ չատերու հետ։ Կ՚յուսայ անհերքելի ապացոյցներով հաստատել թէ ինք անմեղ էր Բորդ Արթուրի առջև տեղի ունեցած դժբախտ ծովամարտին, ինչպէս նաև Բորդ Արթուր վերադառնալու խնդրոյն մէջ։ Ըսաւ թէ ինք ծովամարտէն ետք Վլատիվոստոք դիմել ուզեց, բայց իր տուած նշանը սխալ հասկցուեցաւ։

ԹՐԱՆՍՎԱԱԼԻ ՈՍԿԵՀԱՆՔԵՐԸ

ՅՕՀԱՆՆԷՍԲՈՒՐԿ Ապրիլ 2.—Բրիւկէբստորրի մէջ Րանդֆօնդայն հանքին 2000 չինացի գործաւորները չկրցան չարունակել իրենց աշխատութիւնը, ըսելով թէ օրական 12 ոտնաչափ տեղէ աւելի չեն կրնար քար փորել. 53 չինացի գործաւորներ ձերբակալուեցան։

(Die Zeit, Ապր. 4, Գ.)

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	96 18 1/8
Ամէնէն բարձր գին	»	96 26
Ամէնէն վար գին	»	96 18 1/8
Րումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	131 06 1/4
Ամէնէն բարձր գին	»	132 12 1/2
Ամէնէն վար գին	»	131 06 1/4
Թրամվայ	»	101 —

ԲԱՑՈՒՄ, 24 Մարտ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	96 24
» » ժամ 6ին		96 24
Րումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	132 —
» » ժամ 6ին		132 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	16 10
Եգիպտ. Գրէտի Ֆօնսիէ Ա.	Ֆր.	330 —
» » » Բ.	»	273 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	517 —
Անատոլուի երկթ. պրթ.	»	524 —
» » բժնթ.	Ա. Ո.	13 12
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո.	4 05
Թիւնել բաժնեթուղթ	Ղրշ.	750 —
» Ժուիսանս	»	270 —
» պարտաթուղթ	Ֆր.	488 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	249 —
Թրամվայ	»	107 —
Գալիթա Քարաւայըն	»	528 —
Գարաստ		89 —
Գանք տը Սալօնիք	»	200 —

ՄԻՒԼԱՆՑ

Օսմ. Միաց. 1 օրուան	Օ. Ո.	1.70	1.40
» » 8 »	»	5 —	—
Րումելիի Երկթղ.	Ֆր.	1.25	—

ՕՍՄ. ԳԱՆՁԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	111 05	110 10
» չէք	110 30	110 10
Բարիզ 3 ամիս	22 63 3/4	22 83 3/4
» չէք	22 73 3/4	22 83
Պերլին մարք	18 49	18 59
Վիեննա քուրօն	21 69	21 79

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	Ղրշ.	110 06
20 ֆրանքնոց	»	87 22
20 մարքնոց	»	107 20
Ցօլ Էմբէրիալ	»	90 10
Բրիլիք	»	51 04
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 06
Պէշլիք	»	105 10
Նոր մէթալիք	»	103 —
Րուպլ Թղթադրամ	»	8 62

Անտէ Ա. Անտօնեան, Ղալաթիա

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Ապրիլ 5

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա. Ո.	87 50
» » գոց.	»	87 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14 12
Եգիպտական Միացեալ	»	106 50
Անգլ. Գօնսոլիտէ	»	91 25
Պուլկար. փոխառ. 1892	»	97 87
Հելլենական Ռանդ 1881	»	39 50
» Մօնօբոլ	»	51 50
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 325
Թրանսվալ	»	4 18
Ճաբոնական 4 %	»	86 —
Ռուսական	Գ.Կ. »	88 50
Դրամաղեղչ	»	2 1/2

ԲԱՐԻԶ, Ապրիլ 5

Օսմանեան Միացեալ բաց.		89 02
» » գոց.		88 90
Րումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	133 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	604 —
Օսմ. Մաքս. նոր փոխառ. 4 %	»	484 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	372 —
Ֆրանս. Ռանդ 3 %	»	99 37
Քաչար Լիմէն	»	1136 —
Փոխառութիւն Դաւաոլա 1894	»	475 —
Թուրքական		89 45
Թրանսվալ	»	108 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 165
Դրամաղեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՎԻԵՆՆԱ, Ապրիլ 5

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 38
» Լոնտոնի վրայ	»	240 —
Րումելիի Երկաթուղի	»	144 50
Օսմ. Ռէժի	»	339 —
Դրամաղեղչ		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Ապրիլ 5

Օսմ. Միացեալ		89 20
Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	104 40
» » բաժնթ. 60 %	»	102 40
Ռուսական 4 %	»	88 90
Րումելիի Երկաթուղի	»	136 40
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 36
Ճապոնական փոխառութիւն 1903		89 25
Դրամաղեղչ		3 —

ԻԼԱՆ ՃԸՐԱՍԹ ՊԱՆԴԱՍԸՆՏԱՆ

Ճըրասթ Պանդասընտա լիւզումը օլան աղչէ վօզըլմա մախսուս հէքաի պին ատէտ մէվգեի միւնագասայա վազ իտիլմիշ օլտուղ չէհէթլէ հալին 28 ինճի բազար իրթէսի կիւնի սաաթ 9 տա ինհալէի էվվէլիյէսի վէ իրթէսի սալը կիւնի 100 տէ 5 թէնզիլի իտէն օլուր իսէ գաթի իհալէսի իճրա գըլընաճաղընտան իթասընա թալիպ օլանլարըն նումունէլէրի կէօրմէք վէ չերայիթինի անլամագ իւզրէ մէզքիւր Պանդասընըն իտարէի մէրքէզիյէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

23 Մարտ 321 2—1

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ 4% ՕՍՄ. ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ Ա. ՍԵՐԻ

Վերոյիշեալ փոխառութեան պարտաթուղթի տէրերուն կ'ծանուցուի թէ պայմանաժամը յառաջիկայ մարտ 1ին աւարտող վեցամսեայ տոկոսները պիտի վճարուին այդ թուականէն սկսեալ Օսմ. Պանքային Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին արժեթուղթերու դիւանին կողմէ, 20 անգլ. ոսկի անուանական արժէք ունեցող իւրաքանչիւր պարտաթուղթի 44 ղշ. ռուկեդրամ, ներկայացուելով ամբողջական պարտաթուղթերն որոց վրայ դրոշմ պիտի փակցուի։

Կրկնակ օրինակներով ներկայացուելիք «պորտըրօ»ներուն «ֆորմիւլ»ները պարտաթուղթի տէրերուն տրամադրութեան տակ պիտի դրուին ամսոյս 25էն սկսեալ։

5/18 Փետր. 1905 — 34—21

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ 10,000,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՎ

Կեդրոնատեղի՝ Ղալաթիա
Դրժնելրադրն՝ Պոլիս, Ենի Ճամի
Մասնաճիւղ՝ Բերա, Շիշանէ ճամբայ Թ. 348

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մասնաճիւղեր

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն—Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Ըտրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Քավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գոնիա, Լառնագայ, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միտիլլի, Մանասթըր, Նիքոսիա, Ուշաք, Բորդ—Սաիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս և Սկիւպ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուի (գոնթ—գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կ'զեղչէ. Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտինոներ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կ'բանայ, արժեթուղթեր և արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կ'պահէ։

Թուրքիոյ և արտասահմանի մէջ կտրօններ և փոխանակագիրներ կ'գանձէ, սակարանական հրամաններ կ'գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կ'փոխէ, կ'առնէ ու կ'ծախէ։

Օսմ. Պանքան հետեւեալ պայմաններով և տոկոսով դրամ պահեստի կ'ընդունի.—

2 տարի պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 100ին 3 ու կէս տոկոս կուտայ, մէկ տարի պայմանաժամով պահեստի համար՝ տարեկան 100ին երեք. 6 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան 2 ու հարիւր, 3 ամիս պայմանաժամով պահեստի համար տարեկան $1^1/_2$ առ հարիւր։

Պոլսոյ գործակալութիւնը վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները կ'ստանձնէ և ասկէ զատ, ապրանքներու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ և գօնսինիասիոնով և աղատ տէր·զիթօյով ապրանքներ աւանդ կ'ընդունի։

Բերայի մասնաճիւղը նմանապէս կը կատարէ Պանքային վերոյիշեալ բոլոր գործառնութիւնները (բացի ապրանքներու վրայ կատարուածներէն), և անմիջապէս ստանձնելու պայմանաւ կ'գնէ և կը ծախէ զանազան վիճակահանութեանց արժեթուղթեր, ինչպէս Վիլ տը Բարիի, Րումէլիի երկաթուղեաց. Հելլենական կամ Բանամայի վիճակահանութեան արժեթուղթեր ևլն. ևլն.։ Պոլսոյ գործակալութիւնը և Բերայի մասնաճիւղը կը ծախեն նաև Րումէլիի երկաթուղեաց արժեթուղթերու բրոմէսները, և Օսմ. Պանքայի Թուրքիոյ մէջ հաստատուած միւս բոլոր գործակալութիւններուն նման կ'ընդունին տարեկան 2% տոկոսով մինչև 10 օսմ. ոսկի, ընթացիկ հաշիւ բանալով։

Օսմ. Պանքան $3^1/_2$% Ֆրանսական և 3% գերմանական Թանթերու փոխարէն գումարներ փոխ կուտայ պզտիկ ընթացիկ հաշիւ դրութեամբ. յիշեալ Թանթերը պահեստի դրուած արժեթուղթերու յատուկ տուփէին մէջ կ'պահուին։ Պահեստի դրուածներու քանակին աւելնալուն համեմատութեամբ, եղած փոխատուութիւնն ալ հետզհետէ կ'աւելնայ։

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	$1^1/_2$	»
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	20	ՓՐ.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ԲՕՍԴ—ԼՕՔԱԼՈՎ	13	ՂՇ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7	ՄԷՃ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36	ՖՐ.
» ՎԵՑԱՄՍ. 18. ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամենօրեայ Նըլիթավորով	40	»

Օսմ. լիրան 108 ղրշ.— Անգլ. լիրան 119 ղրշ.—20 ֆր.նոցն $94^1/_2$ ղրշ.են

Եւ Քէչիճի 55 ղրշ.են փոյն կրնան առնուիլ

Նոյն պայմանաւ Կ. Պոլսոյ և Գավառի համար

ԱՆԽՏԻՐ։ — ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փուլ կ'ընդունինք՝ 20 համ 1 ղրշ.նոց բօստայի փուլը 20 ղրշ.ի հաշիւով. և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փուլով։

Բօստայի ծախքը մեր վրայ է, Բօստ—Լօքալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիսյի տարբերութիւնն առաքողին վրայ են։

Չէքերուն և Փօխ"գրերուն վրայ, պէտք է որ առաքողն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։ Ապա թէ ոչ՝ երեք թերթ պակաս կ'ղրկուի։

Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրինի։ Ապա թէ ոչ՝ չեն տպուիր։ Եկեղեցական ու բարեգործական Ծանուցումները զերծ են դրոշմի տուրքէն։

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ա'ռն վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական Թղթին՝ առորագրուած Տնօրէնէն, ու կրնքուած Լրագրին սեփական կնիքովը։

Գակաս Թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ վերոյգրեալէն տարբեր սակով հաշուած ըլլան իրենց ղրկած դրամները։

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամէնէն դիւրին կերպն է՝ մանտա—բօստ մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչև 100 ղրշ.։ Նամակ դրկելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանտա—բօստին կտրօնին ետևին նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ։

Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՁԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ Ձնորոգուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'դադրին, ծանօթ թէ անծանօթ, որի' ալ պատկանին։

Գաւառացի բաժանորդները չու կ'ընեն ուրեմն եթէ կանխաւ հասցնեն բաժնեգինը, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմուի պայմանաժամին։

Գործակալք պաշտպանիլ են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար։ Ցորչափ գոցրեցնել չեն տուած Թերթին առաքումը, բանած պայմանաժամին իրենց մէ կ'պահանջուի։

Հին Թիւերը ավերական գնով չեն ծախուիր։

Ջնջուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։

ՆԱՖԷԻ ԲԱՍԹԻԼՆ ՈՒ ՕՇԱՐԱԿԸ

Pâte et Sirop de Nafé

Աչնան և ձմրան եղանակներուն յաճախադէպ հազը, հարբուխը, ցնցղատապը, պռօնշիթն և խոչափողի յատուկ ամէն տեսակ հիւանդութիւնները բուժելու համար պէտք է գործածել ՆԱՖԷԻ ԲԱՍԹԻԼԸ կամ ՕՇԱՐԱԿԸ։

Նաֆէէ Բոռենն մասնաւորաբար կ'յանձնարարուի ԾԽԱՄՈԼՆԵՐՈՒՆ, քանի որ բասթիլներուն տուփերը դիւրաւ կրնան պահուիլ գրպաններու մէջ։ Կիներ և տղաքներ հաճոյքով կ'գործածեն զայն, իր քաղցր համին և ախորժելի համին համար. Այս դեղը որ իր ազդեցութեանը համար ամէնուն դիւրամատչելի է, բացարձակապէս անվնաս է, երբ նոյն իսկ չափազանց գործածուի։ Մասնաւորաբար յանձնարարելի է ամէն անոնց, որոնք շնչառական գործարաններու հիւանդութենէ կ'տառապին։ Կ'ծախուի ամէն դեղարաններու եւ դեղի մթերանոցներու մէջ։ — 44—38

COMPAGNIE ROSSIA A ST PÉTERSBOURG

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեդերպուրկ

Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մարգարիտ 37

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ 10,666,667 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար աւելի քան 142,585,000 »
1903ի հասոյթը 56,585,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է 314,768,000 »

Ընկերութիւնը չառ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ շէնքեր, փոխադրութեանց վտանգներու, ամէն տեսակ արկածներու դէմ և կեանքի վրայ։ Նաև ճամբորդութեանց արկածներու դէմ ցկեանս թոշակի ապահովագրութիւն, երկաթուղիով և շոգենաւով ճամբորդութեանց արկածներու և պակիններուն կորսնելուն դէմ են։

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Աշտրխան խան, Վայվոտա փողոց, Ղալաթիա։

Տնօրէն Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին Ա. ՀԻՒՐՄԻԻԶ

50—25

ՃՈՒՏ ԽԱՂՈՂԻ ՔՕՆԵԱՔ

Ն. Փ. ՑՈՒՔԼՈՍ

KONIAK NIC. I. TSOUKALOS COGNAC

ՔՕՆԵԱՔ
Ն. Փ. ՑՈՒՔԼՈՍ

Կ'ուզէ՞ք առողջ ապրիլ, Դիմեցէք ՆԻՔՕԼԱ Փ. ՑՈՒՔԼՈՍԻ քօնեաքի, որ շինուած է հելլենական խաղողի օղիէ և Սամոսի անուշ գինիէ։ Անխարդախ կ'ծախուի գլխաւոր կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, Մումհանէ փողոց, Nº 81։

36—32

Օսմ. Ապահովագրական Ընդհ. Ընկերութիւն

ՀԻՄՆԵԱԼ 1892 ՕԳՈՍՏ. 2/14 ԵՒ 1310 ՍԷՖԷՐ 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԷՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Ենի խան և կամ հետեւեալ հասցէներուն.—

Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Ենի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս ՄՄ. Ի. Սատօք և Ռոտինգի, Չէյիս իւլ Իսլամ խան, Պահճէ գաբու թիւ 10
Ցարութիւն էֆ. Բէշէճեան, Այ Ստեֆանօ
Մագրգիւղ, Մ. Ա. Անժէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Գատը գիւղ, Քեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ.Ա. Անդրիաս, Մօտա ճատտէսի.
Պոլիս.— Միւնիր Պէյ. Սուլթան Համամ, Թէրզագը խան, Թիւ 8, Ա. յարկ և 9
Ս. Աղամեան, Ղալաթիա, Իհսանիէ խան
Ա. Նեանիտիս, Երէնքէօյ.
Ապտի պէյ, Վէզնէճիլէր.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Էդիէն Քրէմէզի, Թէվէքքէլ խան
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսսի,
Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի. Թիւ 137.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Բ. Սոմմարիփա, Բէնտլէք
Փ. Քիլիարիտիս, Ղալաթիա Պորսային դէմ.
Ս. Այմէլօղլու, Պոլիս.
Իհսան պէյ,
Բիւյիւք Իսմայիլ փաշա խան.

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ — 100—14

ԱՊԱՔԻՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՆԻՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Մեծ քաղաքներու մէջ չատ անգամ պատահած էք անչուշտ, մանկամարդ աղջիկներու եւ գեռատի տղոց, որոնք իրենց նիհար կազմուածքով, տժգոյն դէմքով եւ տպառած մարմնով արգահատանքը կը շարժեն մարդուս. Անօթիւնութեան զոհեր են ասոնք, որք կամ աղքատութեան հետեւանօք՝ ցած, խոնաւ եւ հակառողջապահական տեղեր բնակիլ ստիպուած ըլլալով դադրած են զարգանալէ եւ կամ հօրենէ ընտանեաց զաւակներ, որոնց մասին արուած անտեղի խնդածութիւնն ու կոյր խնամքը թոյլ, նիհար, տժգոյն եւ տկարակազմ ըրած է զիրենք։

Այս զառակորդը զօրացնելու, ուժովցնելու եւ անոնց երեսին գոյները բերելու համար ազգը, զօրաւոր եւ միեւնոյն ժամանակ ամէնուն դիւրամատչելի դեղ մը պէտք էր։ Ահա այս դեղը ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է, որ ձիան իւղէն չատ աւելի խօս պարունակելով հանդերձ անոր պէս զանեցուցիչ չէ. ամէն աւելի գեստասր է եւ խիստ քաղցրահամ։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ չուտով կ'ազդէ եւ անհրաժեշտ դարման մ'է, տկարակազմ, նիհար ու տժգոյն անձանց, հիւանդութենէ ապաքինողներու եւ ծերունի [illegible] հող օրիորդներու համար։

Այս գինիին բաղադրութեանը մէջ իօտէն զատ, մեծ քանակութեամբ ալ քանաքինա կայ, որուն կազդուրիչ, զօրացուցիչ եւ վերանորոգիչ ազդեցութիւնը հանրածանօթ է։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ ազդեցութիւնն աչխարհի ամէն կողմն հաստատուած ըլլալով, չատ մը չահամոլներ անոր կեղծն ու խարդախեալ նմանութիւնը պատրաստած են ու կը ջանան միամիտներուն հաւատացնել թէ, անոնք ալ Նուրիի գինիին ազդեցութիւնն ունին։ Բացարձակապէս պէտք չէ հաւատալ ընծայել այս կարգի խաբէական խօսքերու, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ Է ՄԻԱՅՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ։

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն եւ դեղի մթերանոցներուն մէջ։

40—9

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌ

Տղաքը կատարելապէս գիրցնելու և միեւնոյն ժամանակ անոնց առողջութիւնն ապահովելու համար Ֆօսֆաթին Ֆալիէռ կ'կերցնեն, վեց ամսուան հասակէն սկսեալ. ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌԸ չքնաղ ապէս քաղցրահամ, անուշահոտ և սննդարար նիւթ մ'է, զոր տղաք մեծ ախորժով կ'ուտեն և քանի ուտեն, այնքան կ'ուժովնան, կ'գիրնան, կ'զօրանան, չուտով ոտքի կ'ելնեն և տղոց յատուկ չատ մը հիւանդութեանց դէմ կդնեն։

Ֆօսֆաթին Ֆալիէռը մասնաւորապէս սա յատկութիւնն ունի որ տղոց ոսկորները կ'զօրացնէ և կ'նպաստէ անոնց ակռայ հանելուն, զերծ պահելով զանոնք ատամնահանութեան հիւանդութիւններէ։

Հազարաւոր լուրջ փորձեր կ'ապացուցանեն որ Ֆօսֆաթին Ֆալիէռով սնուցող տղաք, իրենց կատարելութեան ժամանակ առոյգ, կայտառ և ուժեղ մարդիկ կ'ըլլան։ Բայց ի զգուշ, ամէն հասակէ անձինք գործածելով Ֆօսֆաթինը կատարելապէս կ'կազդուրուին ու կ'զօրանան։

Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն և դեղի վաճառատուններուն մէջ։ — 26—13

ՉՂԱՅԻՆ Է՞Ք

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ՊԻՏԻ ԲԺՇԿՈՒԻՔ

Ամէնէն չնչին պատճառով չատ անգամ ջղային հիւանդութեան կ'են թարկուի մարդ և եթէ կարեւորութիւն չտալով անփոյթ գտնուի ինքզինք դարմանել տալու, հիւանդութիւնն աստիճանաբար կ'յառաջանայ և մինչեւ իսկ ապագայ զաւակներուն կ'փոխանցուի։ Լուսնոտները, կաթուածահարներն և ուրիշ ջղային հիւանդութենէ տառապողներ, կամ այն է որ իրենց ծնողացմէ ժառանգած են սոսկալի հիւանդութիւնն և կամ հիւանդութեան նոր սկսած ատեն կարեւորութիւն չտալով անոր, իրենց այսօրուան դժբախտ վիճակին հասած են։

Ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն ալ չուտով կ'բժշկուի, եթէ հիւանդը կանոնաւորապէս գործածէ ՎԱԼԷՌԻԱՆԱՔ ՏԸՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻՒՐԼՕ անուն ալխասրհամահայկ դեղը։

Այս դեղ անմիջապէս կ'հանդարտեցնէ ջիղերն և ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն արագ և վերջնականապէս կ'բժշկէ։ Անքնութիւնը, քնաշրջիկութիւնը, կէս գլխու ցաւը, սրտադողը, խելքաթիւնը, թոքային անկարութիւնը, ցնցառութիւնը, դիւրագրգռութիւնը, ջղային հազը, սրտխառնուքը, մարսողութեան դժուարութիւնները և ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը կ'բժշկուին ՎԱԼԷՌԻԱՆԱՔ ՏԸՄՕՆԵԱՔ ՏԸ ԲԻՒՐԼՕ գործածելով։ Կեդրոնէրէն զգուշանալու։ Կ'ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներու մէջ։ — 50—16

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զօռ ֆօնտը՝ հիմնեալ 1845 ին

1902 Յունուար 1 ին երաշխաւորեալ գոյքն՝ ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնը՝ ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ—ԵՈՐՔ 600,000 էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որք կ'կազմեն Ընկերութիւնը, և որոց կ'պատկանի բոլոր շահերն։ 1901ին ապահովագրեալ վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ—ԵՈՐՔԻ արեգերական բոլոր մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութենէ մը յանձնուած բոլիսներէն աւելի ամփոփ և չահաւոր պայման նորգրութիւնն է, յանձնուած օրէ, սկսեալ անվիճելի է, ըլլայ զբաղման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատերազմի, անձնասպանութեան և մինչեւ իսկ պատերազմի տեսակ։ Տեղագրական բոլիսը կ'երաշխաւորէ փոխատուութիւններ երեք տարի ապահովագրին վճարելէ յետոյ առանց յատուկ ապահովագրին հաշիւէ առնելու, այս փոխատուութեանց զուտ մասերն զատ զատ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերստին շարունակելու առանձնաշնորհում յատուկ ապահովագիններէ 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով, մէկ տարեկան ընելէ յետոյ ենթական կերպով չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, ինչպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագինները։

ԼԱ ՆԻՒ—ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսները պայման ալ ունի, որ նշմարուի մէջ ցորդ գտնուած պայմաններէն մէկէն աւելի նպաստաւորն է, աւելի ժամանակաւորութեանց համար գիտել

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քննիչ—Գանձապետ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ
Պոլիս, Հաւիթօլ խան
Վայվոտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա — 50—27

Թիւր Մաել (24)

ՑՐԱՆՍԱՅԻՔ
ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌԻՆ ՎՐԱՅ

Է.— ՈՒՌՇԻՆԿԹԸՆ ՀՐՈՒԱՆԴԱՆԸ

Վերջ ի վերջոյ, յունիս 12ին, հիւսիսային կողմէն բաց ու անսահման ծովին առջեւ, վերջնականապէս այդ կէտին վրայ ցամաք ելլալ որոշեցին, հոն կառուցանելու ու կազմակերպելու համար, երկրորդ ձմերումին համար պէտք ըլլալիք նոր բնակարանը։

Անոր տեղը, բարձր բլուրներու ճմտարիտ պատնէշի մը ետին, հիւսիսային հովերէ զերծ անկիւն մը որոշուեցաւ մեծ շրջահայեցութիւնով և կէտ առ կէտ գծուեցաւ։ Այսպէսով ստուգած եղան նաև որ, Ուօշինկթըն հրուանդանը, հիւսիսային լայնութեան 83° 35′ 6″ և արևմտեան երկայնութեան 41° 12′ին վրայ կը գտնուի։ Որով, տակաւին, 1° 24′ 54″ այսինքն 141 քիլոմէթր 484 մէթր կ'մնար, 85րդ. զուգահեռականին հասնելու համար։

Արդ, ի՞նչ պիտի գտնային այդ զուգահեռականին տակ։

Նոր երկի՞ր մը, Կրօէնլանտայի պատկանող, բայց Բեեռին աւելի մօտ կղզի՞ մը արդեօք, թէ սառած անհուն տարածութիւն մը, որ կ'երկարի մինչև նոյնինքն Բեեռ, Թերևս կ'անցնի ալ անկէց, չարունակելու համար մինչև Սիպերիայի հիւսիսային կողմերը, հոս ու հոն կարկառելով անծանօթ թերակղզիներ, որոնցմէ մէկուն մաս կ'կազմէ ապահովաբար, Ֆրանց-Եօզէֆի Երկիրը, զոր Բայէր գտաւ 1871ին։

Հիւսիսային կողմէն, բաց ծովը կ'տարածուէր աչքդ առածին չափ։

Հրամանատար Լաքրօս օգտուեցաւ այդ պարագայէն, կարելի եղածին չափ առաջ վարելու համար Հէօոֆոյին Լոոոֆոյը դէպի երկրախոյզներուն նոր կազմած կայանին շրջակաները։ Վերջին ճամբորդութեան պահուն իրենց քերած ծովափին տեղագրութիւնը հանեցին, ինչ որ իրենց միակ չահը եղաւ այս անգամ։

Ամառուան եղանակին կարճութիւնը, որ երկու ամիսէն աւելի չի տեւեր բեեռային այդ գաւառներուն մէջ, կ'ստիպէր արչաւախումբին պետերը, որ կարելի եղածին չափ օգուտ քաղեն բացառիկ այն կացութենէն՝ ուր կ'գտնուէին իրենք այդ պահուն։ Որով, Պ. տը Բէրալիօ ժողովի հրաւիրեց պաները և անոնց կարծիքը ժողվեց։

Ժողովականները գրեթէ միաձայնօրէն, անմիջապէս դէպ ի հիւսիս հետազօտութիւն մը ընելու գաղափարին կողմը գտնուեցան։ Հետեւաբար, ամէն մարդ նորէն նաւ նստաւ, և օթիմըրը՝ իր աւխուովը, ամրողջովին սառոյցէ զերծ կոհակները ծեծելով, խիղախաբար դէպ ի հիւսիս խոյացաւ։

Բնան առաջին մղոններէն ետքը, մէկ քանի հսկայական սառնաբեկորներու հանդիպեցան, որոնք սառնարանի վերածուած անծանօթ փիօրէ մը փրթած էին ապահովաբար։ Բոլոր այդ բեկորները, սառնալեռները և ուրիշ աւելի մեծ ու աւելի տափարակ զանգուածները, յայտնապէս կ'քշուէին դէպ ի արեւելք կամ հարաւարեւելք, ինչ որ Կրօէնլանտայի ծովին, կոյս ջուրերուն մէջ, սաք հոսանքի մը ներկայութեան աններև ապացոյց մըն էր։

Տասը մղոն աւելի անդին, շոգենաւը հարկադրուեցաւ ճամբայ փնտռել, խիտ առ խիտ կուտակուող բազմաթիւ սառնաբեկորներու մէջէն։ Առաջ ընթանալը չատ դժուար էր, հակառակ անոր որ չարունակական ջերմութիւն մը, կ'նպաստէր անոր քայքայելով անսահման սառնադաշտ մը՝ որուն մօտաւորութիւնը կ'զգացուէր հեռուէն։ Անցած էին 84րդ. զուգահեռականը և ճամբորդները կ'յուսային անցք մը գտնել ծփուն զանգուածներուն մէջէն։

Բայց, յունիս 18ի առտուն, պահնորդը «ցամա՛ք» պոռաց և հիւսիսի կողմը, մօտաւորապէս տասը մղոն հեռուն նշմարեցին, ոչ այնչափ բարձր լեռներու անընդհատ չարք մը՝ որուն եզերքը կ'երկարէր յստակօրէն շրջագծուած սառնեղէն լայնածաւալ մայթ մը։

Հէօոֆոյին Լոոոֆոյը, ճամբան փոխելով, սկսաւ եզերքը քերել այդ արգելքին, ջանալով անցք մը գտնել, անոր արեւմտեան կողմը դառնալու համար։

Եւ սակայն սառոյցի գօտին ոչ նուազելու երևոյթ ունէր ոչ ալ կտորներու վերածուելու։ Այն ատեն պարտաւորուեցան տեղի տալ իրականութեան առջև. ծովի ճամբան, ա՛լ ատկէ անդին գոց էր, երկրախոյզներուն առաջքը։

Տեղին դիրքը ճշդեցին ու արձանագրեցին քարտէսին վրայ, երբ միւս կողմէ Հէօոֆոյին Լոոոֆոյն ի զուր կ'ճգնէր խուրիսի նետել, 200 էն 250 գրկաչափ խորութիւններու մէջ։ Ապա ուրեմն, ծայրայեղօրէն սեպ ու խոր ժայռերու մօտ կը գտնուէին, ինչ որ վտանգաւոր էր նաւուն կացութեան համար։

Պ. տը Բէրալիօ նորէն ժողովի կանչեց պաները։

—Պարոններ, ըսաւ անոնց, նոյն իսկ հիմակուընէ իրաւունք ունինք կատարելապէս գոհ ըլլալու մեր ջանքերուն արդիւնքէն։ Բեեռի ճամբուն վրայ, ոչ ոք մինչ աւելի առաջ կրցած է երթալ. քանի որ այս պահուս, հիւսիսային լայնութեան 84° 35′ին վրայ ենք։ Եթէ չըլլար սառնադաշտին մեր դէմ հանած սա՛ անպատեհ խոչընդոտը՝ 85րդ. զուգահեռականին հասած պիտի ըլլայինք մենք հիմա։ Բայց ինչ որ չոգենաւով կարելի չէ ընել, ես կ'ուզեմ զայն ի գլուխ հանել ցամաքի ճամբով։ Հազիւ քսան քիլօմէթր հեռու ենք ծովեզրէն այն կղզիին՝ զոր կ'նշմարենք աւելէց։ Քանի մը հոգիի հըրամատարութիւնը ստանձնելով, ես ինքս պիտի փորձեմ հոն հասնիլ։ Երկար ժամանակամիջոցի մը բաւելու չափ պարէն պիտի առնենք հետերնիս և առաջ Աստուած, պիտի հասնինք երկրագունդին անծանօթ այն կէտին վրայ, որ արդէն իսկ մենէ առաջ, տարակայ եղած է այնչափ դիւցազնական փորձերու։

Մէկ քանիներ փորձեցին տարհամոզել Պ. տը Բէրալիօն։ Ան՝ ջրեց ցոյց տրուած ամէն առարկութիւն։ Այդօրինակ ձեռնարկութեան մը խիզախօրէն միջամուխ ըլլալու համար, իր տարիքը ոչ մէկ կերպով կրնար արգելք ըլլալ իրեն։ Ապահովաբար ձեռնհասնային նաւանցելու համար չէր որ եկած էր մինչև հոդ. և միւս կողմէ, իրաւունք ունենալ կ'կարծէր յիչեցնելու իր ընկերակիցներուն որ, ինք՝ պետը ըլլալով այն արչաւախումբին՝ զոր իր անձնական միջոցներովը ու միմիայն իր ծախքովը կազմակերպած էր, կրնար առանց եսասիրութեան, իրեն վերապահել գիւտին արժանիքը։

—Համոզուած եմ որ, գուցէ խանդաղին թափով մը, այս անակնկալ պատուարէն անդին, նորէն բաց ծովը պիտի գտնամ։

Անխախտ համոզումի մը վրայ հիմնուած, կարովի այս կամեցողութեան հանդէպ, Պ. տը Բէրալիօի ընկերակիցները գլուխ ծռեցին։ Որով ուրիշ բան չէր մնար իրենց, բայց եթէ ծրագիրը գործադրութեան դնել։

Յունիս 21ի առտուն իսկ, չոգենաւէն դուրս հանելով, սառնադաշտին վրայ իջեցուցին բալխրներուն ամէնէն մեծը՝ որ այնպէս մը կազմակերպուած էր որ, կրնար իր մէջ ընդունիլ նաւակ մը՝ որ իր կարգին կրնար պէտք ըլլալ, եթէ ջուրի ճամբաներէ անցնելու հարկադրուէին։ Եւ որովհետեւ Պ. տը Բէրալիօի ընելիքը վըճռական փորձ մըն էր, որոշեցին որ օդապարիկն ալ հիմա փորձելը աւելի աղէկ էր քան ուրիշ ատեն։ Երկրորդ, յետոյ երրորդ բալխր մըն ալ իջեցուցին վար և անոնց վրայ պետեղեցին զանազան մասերը օդապարիկին ու ընդծովեային՝ որոնք օդային ու ծովային խուզարկութիւններու նախասահմանուած էին։

Մինչև այն պահը, բացարձակ գաղտնապահութիւնով մը պաշարուած էին, այդ երկու միջոցները, զորոնք զատ զատ կամ միասին գործածել կ'յուսային։ Խուզարկուները մեծամեծ յոյսեր դրած էին անոնց վրայ, մանաւանդ օդապարիկին վրայ, ինչու որ սառնակոյտերուն իրենց դէմ հանած խոչընդոտներուն դէմ, օդագնացութիւնը ամէնէն ապահով ու ամէնէն յաջող միջոցը կ'նկատուէր։

Պ. տը Բէրալիօ, իր կարգին, սահմանեցաւ համակերպիլ ընդհանուր կարծիքին։ Մեկնող խումբը պէտք էր բազմանդամ ըլլալ, բաւելու համար բալխրաքաշ ծառայութեան դժուարութիւններուն և նոր գործածուելիք զանազան մեքենական գիւտերը յաջողապէս վարելու ու փորձելու համար։

Ուստի, Հէօոֆոյին Լոոոֆոյը ստիպուեցաւ, զեղչել իր մարդերուն թիւը այնչափ որչափ պէտք էր անոր չարժումներուն ու ապասարկութեանը բաւելու համար։ Իզաւպէլ նաւին մէջ մնաց, հիւանդներուն ու վիրաւորուածներուն քով, խեղճ Բենյոն հետ, որ կ'օգնէր իր աիրուհիին այնչափ որչափ կ'թոյլատրէին իր մնացորդ ուժերը։ Հրամանատար Լաքրօս, իր քով վար դրաւ, Լուի Բօլ և Հարտի տեղակալներն և տօքթոր Լը Սիէօր։ Այս անգամ, ոչ մէկ նկատում կրցաւ արգիլել Սէրվանը, որ չմասնակցի իր Բէրալիօ բարեկամին այս արչաւանքին՝ որուն կարեւորութիւնը ամէն մարդ կ'մըռնէր։ Միեւնոյն բանը նաև Հիւպէրին համար, որուն ներկայութիւնն անհրաժեշտ թուեցաւ մեկնող երկրախոյզներուն մօտ, գործադրութեան դնելու համար գիտութեան տրամադրած նոր միջոցները։ Ճամբայ ելլալու համար, նոյն իսկ հետեւեալ օրուան չսպասեցին։ Սառնադաշտին հաստատութեան վրայ մեծ հաւատք չունէին, որով իր ապահովութեանը հսկելու համար պէտք կ'ըլլար Հէօոֆոյին Լոոոֆոյը կարելի եղածին չափ չուտ ազատ ձգել իր չարժումներուն մէջ։

Այսպէս ուրեմն հրաժեշտ առին իրարմէ, հետեւեալ վերապահումներով. «Թիմէրը՝ ըլլա՛յ արևմուտքէն, ըլլայ արևելքէն ճամբայ պիտի փնտռէր, հեռուէն տեսնուած երկիրին մօտ հասնելու, և բալխրագնացներուն հետ իր հաղորդակցութիւնները պահելու համար։

Եթէ յաջողէր հոն հասնիլ, խնդիրը ինքնին լուծուած կ'ըլլար։ Այն պարագային՝ ուր հոն չգտնար երկրախոյզները, ցամաք ելլալով, անոնց վերադարձին ի նախատեսութիւն, պարէն պիտի ամբարէր հոն, Բէլեներ չինելով։ (Բէրնը պարէնները պատսպարելու համար ըլլալիք դիզուած քարերու կոյտ մ'է)։ Վերջապէս որոշուած էր նաև որ, եթէ երևցած ցամաքը կղզի մ'ըլլար, երկրախոյզներն առնուազն երեք չաբաթուան ժամանակամիջոցի մը մէջ ետ պիտի դառնային։

(Շար.)